

ŞİMDİ
ŞU
AN
DA

KARALA

www.karala.org

NİSAN 2019

SAYI 2

5 TL

**İKTİDARA KARŞI KOYUŞUMUZ
ANARŞİST BİR ETİKTİR**

**ÖRGÜTLÜ HALKLARI
İKTİDARLAR YENEMEZ
KARALA'DA ÖRGÜTLENMEYE**

karaladergi@gmail.com

KROPOTKİN - ETİK

3

NOMOFOBİ

40

**FEYERABEND: BİLİM
İDEOLOJİDİR**

32

**GENÇ İŞÇİLER ANKARA'DA
ÖRGÜTLENİYOR**

10

**DEVLETLİ DÜNYANIN
DEĞİŞMEYEN
MİLLİYETÇİLİĞİ**

20

**FIRSATLAR İDEOLOJİSİ
KAPİTALİZM**

36

**BİLİMSEL SOSYALİZM'DEN
EKOSOSYALİZM ÇIKAR MI?**

29

DEVİRİME İHANET: EKİM

16

**HARCA HARCA, SÖMÜR,
SEPETLE, DİRENİŞLE BİTİR**

26

**KOMÜNÜN KARASI
LOUISE MICHEL**

42

**KOMÜN
TEKRAR AYAKLANACAK**

44

İKTİDARA KARŞI KOYUŞUMUZ ANARŞİST BİR ETİKTİR

Etik, doğal bir yetenektir. Hayvanın evriminde, insanın dik durmasından önce gelir.

P. Kropotkin

Hüseyin Civan

Anarşizm ve iktidar arasındaki ilişki, iki zıttın birliğinde varlığı değildir. Diyalektikçilerin görmekten hoşnut olacağı bir ikilik değildir. Tarih içerisinde birinin evrilmesiyle birisi açığa çıkmaz. Ya da tarihsel süreç içerisinde, biri diğerinin içerisinde varolup zamanı geldiğinde açığa çıkmaz. Örneğin sosyalistlerin, sosyalizmin kapitalizm içerisinde geliştiğini iddia ettiği gibi bir ilişki geçerli değildir anarşizm için. Yani iktidardan evrilmez!

Kuşkusuz anarşist mücadelenin bir süreci vardır. Ancak iktidarla ilişkisi bugün neyse dün de odur; yarın da öyle olacaktır!

Açıkça bu ilişki basittir. Birisi varsa ötekisi yoktur. Birlikte varolamazlar. Anarşizmin iktidar mekanizmaları ve iktidar ilişkileriyle derdi varoluşsalıdır. Anarşizm iktidarı ve onunla ilgili olan her şeyi; mekanizmaları, kurumları, ilişkileri yok etmektir. Anarşizmin karşısında durduğu tüm mekanizma ve ilişkiler, anarşist düşüncenin ve eylemin varlığını yadsır. Bu tarz bir karşıtlık, birlikte ve uyum içerisinde var olmayı hedeflemez. Politik varlıklarını birbirleriyle ilişkilendirmez. Ama bu anarşizmi salt "karşıt olma"ya indirgemez. Ancak karşı çıkmakla yetinmeyi savunmaz anarşizm. Nedensiz bir karşı çıkışı da "her şeye karşı" oluşu da ideolojinin bir parçası saymaz. Anarşizm salt karşı olmanın, muhalefet etmek için muhalefet etmenin ideolojisi değildir.

Bu iktidar karşıtlığı anarşizm ideolojisinin, felsefesinin, etiğinin temelidir. İktidarlara ilişkileri, mülkiyete ve otoriteye dayalı mekanizmaları yok etmeyi tasarlar. Bunun yanında paylaşma ve dayanışmayı; iktidarsız ilişkilerle oluşturulmuş toplumsal bir yapıyı; mülkiyetin olmadığı, sömürsüz, ihtiyaç temelli bir ekonomiyi; merkezlessiz ve federe bir yapıya sahip siyasal örgütlenmeyi savunur. Karşı olmak, karşı olduğu şeyi yıkmak ve yerine tahayyülünü kurduğu bir yaşamı yaratmak için yöntemler oluşturur.

İktidara karşı koyuş, yaratılmak istenen iktidarsız bir dünyanın tohumlarını atmak için elbette önemlidir. Yeni dünyanın şimdiden oluşmasının yegane koşullarındandır. Ama sadece sonrayla ilgili değildir ik-

tidara karşı koyuş. Tek değerleri adaletsizlik, kölelik, rekabet ve bencillik olan mevcut sistem içerisinde iktidara karşı koyuş şimdiyle de ilgilidir.

İktidara dayalı ekonomik, siyasal ve toplumsal yapılar ve ilişkiler kendi varlıklarını bir dizi değer, ilke ya da kuralla açıklamaya ve meşrulaştırmaya çalışırlar. Yarattıkları bu değer, ilke ya da kurallar "iktidar"ın varlığını gizlemekten başka bir işe yaramaz; efendilerin işlerine gelmediği zamanlarda bunlar kullanılmaz. Eşitlik, özgürlük, kardeşlik vb. değerler üzerinden yaratılan söylemler adaletsizliklerin, köleliğin, uyumsuzluğun ideolojilerinin, düşünce sistemlerinin, dinsel ve ekonomik yapıların iktidarlara işleyişlerini örtmek için kullanılır.

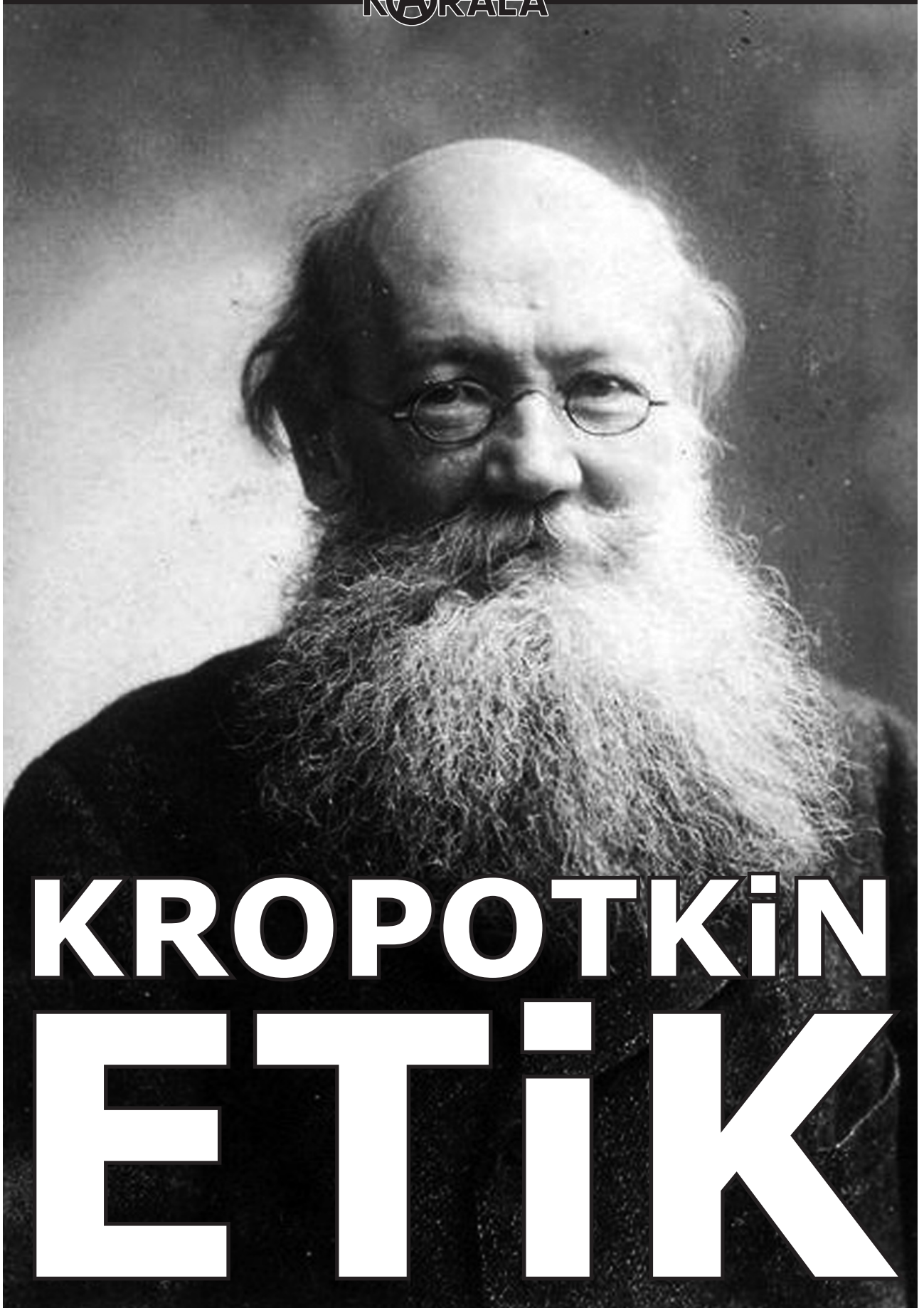
Bu değerleri oluşturan devlet, din, kapitalizm gibi kurumların bu değerlerin içselleştirilmesiyle derdi yoktur; iradeleri yok sayıp tüm bireysellikleri, tüm varlıkları yaratmak istedikleri büyük nesnelliğin içerisinde eritmeye çalışırlar. Tüm bu kurallar dayatılır.

İktidara karşı koyuş, işte bu yüzden şimdiyle ilgilidir. Karşı koyduğu anda ona dayatılan itaate, köleliğe, iradesizliğe karşı çıkar birey özgürleşir! Karşı koyduğu anda, içinde yaşadığı adaletsizliklerin bir parçası olmayı reddeder! Özgür ve adaletli bir dünyaya atılan önemli bir adımdır.

İktidara karşı koyuş başka bir değer sistemine giriştir. Bu değerler, sadece kendini düşünen bir özneyle ilişkili değildir. İçinde yaşanan dünyadaki tüm varlıkların birbirleriyle kurduğu ilişkiye odaklanır. Adaletsizliğin ortaya çıkmadığı bir uyumu hedefler. Paylaşma ve dayanışmayla bu ilişkinin somutlaşacağını bilir.

Bu değerler anarşist etiğin kendisiyle ilişkilidir. Anarşist düşünceyi nasıl toplumsallaştırmaya çalışıyorsak bu değerlerin toplumsallaştırılması da toplumsal devrimin kendisidir.

Yoldaş Kropotkin'in söylediği gibi; iktidar karşısındaki dik duruşumuz, evrimdeki dik duruşumuzdan önce gelir.

İnsan, eğer fiziksel, düşünsel ve duygusal tüm güçlerin tam bir kullanımını bulabileceği bir yaşam istiyor ise, böylesi bir yaşamın diğerlerine saygısızlık yolundan ulaşılabilir olduğu fikrini ebediyen terk etmesi gerekir.

İlyas Seyrek

Ahlak felsefesini doğa bilimsel ve toplumsal pek çok açıdan yorumlayan, bütünlüklü bir etik anlayış ortaya koyan ender bir düşünürdür Kropotkin. 19. ve 20. yüzyıldaki devrimci anarşist hareketlere doğrudan büyük katkıları olmuş, biyolojiden felsefeye coğrafyadan sosyolojiye pek çok alanda çalışmalar, eserler yayınlamış bir devrimci. 1889'da yazmış olduğu "Anarşist Etik" kitabı ile birlikte yaşamının son dönemlerinde yazmakta olduğu ve tamamlayamadığı "Etik" kitabı da yaşamı boyunca deneyimlediği ve edindiği bilgilerinin ve görüşlerinin adeta bir harmanı.

Bir anarşist olarak Kropotkin, devleti ve kapitalizmi tüm kurumlarıyla birlikte ortadan kaldırmayı hedeflemesinin yanı sıra bireylerin davranışları ve eylemleriyle ilgili toplumsal bir ilkeyle daha yakından ilgilendi. Ona göre "yeni, gerçekçi bir etiğin" inşası iktidarsız kurulacak yeni dünyanın anahtarı görevindeydi.

Ona göre etiğin işlevi *"insanın kusurları üzerinde ısrar edip onu günahları yüzünden azarlamak değil, insanın en iyi içgüdülerine hitap ederek olumlu yönde hareket etmektir. Etik onlarsız hayvanların ve insanların toplumlar halinde yaşayamayacağı birkaç temel ilkeyi belirler ve açıklar ama sonra bunlardan daha üstün bir şeye başvurur: Sevgi, cesaret, kardeşlik, kendine saygı, kişinin idealleri ile uyumu. Böylesi bütünlüklü bir yaşama yaklaşmak ancak birey ve diğerleri arasında belli bir ahenk kurulursa mümkündür"*.

Kropotkin "Etik" eseriyle "ahlakın kökenini ve tarihsel gelişimini" ve "gerçekçi etiğin temelleri ve amaçlarını" açıklamayı planladı. Stirner,

Nietzsche, Tolstoy, Multatuli gibi düşünürlerin ahlak hakkındaki düşüncelerini anlatacağı ikinci cildi ise yaşamını yitirdiği için yazılamadan kaldı.

Etik ve Ahlak Felsefesi Tarihi

Kropotkin kitaba, ahlakın gerçekçi bir şekilde yorumlanmasında fizik, biyoloji gibi bilim alanlarında ortaya çıkan gelişmelerin önemine vurgu yaparak başlamıştır. Felsefe tarihi boyunca -Antik Yunan felsefesinden 19. yüzyıldaki toplumsal ya da felsefi görüşler- ahlaka dair ortaya konan görüşleri derleyerek bu görüşlerin olumlu ya da olumsuz noktalarını ortaya koyarak değerlendirmeler yapmıştır.

İlk bölümlerde ayrıca "ahlak ilkesinin doğadaki kökenini" ve "ilkel insanların ahlak anlayışlarını" ele aldıktan sonra ahlaki boyutları ortaya koymaktadır. İlkel insanların toplumsal eğilimlerine dünyanın her yerinde rastlayabileceğimizi anlatan Kropotkin toplumsallık iç güdüsünü açıklarken bireyin iradesinin bütünü iradesi ve amacı ile koordinasyonuna değinerek bireyin toplumsal içgüdüyü nasıl taşıdığını/içselleştirdiğini göstermiştir. İlkel insanların sık sık kullandığı "adet kodları"nın da hakların eşitliğini sağlayan ahlaki davranışların temellerinden sayar. İlkel insanların ahlaki açılarından da "yetersiz" olduğunu belirtmek üzere onların ne bir erdem timsali ne de bir canavar olduğunu belirtmiştir. Örneğin kabileler arası ilişkilerde bir çekışmenin varlığına işaret ederek; kabile içi ve kabileler arası ilişkilerde farklı etik standartlarının varlığından bahsetmiş, ve bu farklı etik standartlarının da savaş gibi dehşetlere yol açtığını belirtmiştir.

Din Dışı, Doğal, Gerçekçi Etik

Etiği "ahlakın temellerine dair öğreti" olarak tanımlayan Kropotkin, ahlaki görüşlerin dini referanslarla temellendirilmesine karşı olarak yeni bir etik görüşü ortaya koymuştur. Yüzyıllar boyunca toplumsal yaşamı hakimiyet altına alan dinin etkisiyle oluşan dini temellendirmelerin yanı sıra çağında var olan metafizik değerlendirmelerin de etik meselede yetersizliklerinden bahsetmiş; yeni, gerçekçi ve "bilimsel" bir etik görüş geliştirmiştir.

"İnsanların artık ahlaki güzellik ve adalet temelli toplum ideallerini batıl inanç giysisi ile örtmesine gerek yok." sözleriyle yaşadığı dönemde artık dini temellendirmelerin gereksizliğini vurgulamış ve insanlığın din dışı düşünsel birikiminin nasıl arttığından/ gelişim gösterdiğinden bahsetmiştir. Matematikte, fizikte, biyolojide, bilimsel araştırma yöntemlerinde gerçekleşen gelişmeleri anlatmıştır.

"Eğer doğanın incelenmesi kozmosun yaşamını, canlı varlıkların evrimini, fiziksel eylemin ve toplumun gelişiminin yasalarını kucaqlayan bir felsefe ortaya çıkardıysa bize ahlaki duyguların rasyonel kökenini ve kaynağını da vermedir" sözüyle de yeni ve gerçekçi etiğin nasıl bir temelde inşa edileceğini açıklamıştır. Yeni etiğin temeli doğadadır.

Bir Toplumsallık İçgüdüğü Olarak Etik

Kropotkin ahlak görüşünü temellendirmek için ahlaki metafizikten ve dini temellerden açıklamayan düşünürleri kaynak gösterdiği gibi karşılıklı yardımlaşma teziyle ilişkili olarak Darwin'in evrim teorisinde de insanın ahlaki duygularının temeline yönelik toplumsallık güdüsüne işaret edildiğini anlatmıştır.

Kropotkin doğadaki ahlak ilkesinin evrimsel süreç içerisinde kendinden var olduğunu ve canlıların yaşamlarının ve evrim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için özellikle toplumsallık güdüsünün önemini açıklamaya çalışmış bu konuda da Darwin'inin sözlerine, teorisine ve doğadan verdiği örneklerine sık sık atıf yapmıştır. Örneğin Darwin ahlakın kaynağını canlıların içinde bulunduğu topluluktan haz alması ve duygudaşlık hissinde karşılık bulan "toplumsallık içgüdüğü" olarak tanımlamıştır. Darwin'in düşüncelerinin etik felsefesi

açısından önemi çok büyüktür, çünkü o ahlak duygusunun kökenini bilimsel bir zemine oturtmuştur. Kropotkin'e göre, *"toplum hayatı insanlarda ve hayvanlarda kaçınılmaz olarak toplumsallık, karşılıklı yardımlaşma içgüdülerini doğurur; bunlar insanlarda daha ileri aşamalarda iyilikseverlik, duygudaşlık ve sevgi duygularına dönüşürler"*.

Kropotkin ayrıca Darwin'in evrim teorisine ilişkilendiremediği ve ahlakın insanlara politik, toplumsal ve dinsel otoriteler tarafından dayatılan kısıtlamalardan ortaya çıktığını savunan ve sosyal Darwinist teoriyi oluşturan Herbert Spencer'ı eleştirmiştir.

Kropotkin görev/ödev duygusu, vicdan azabı ve ahlak bilinci üzerinden tartışması sırasında Kant'ın "ödev ahlakı"na da eleştiri getirmiş ve "kategorik zorunluluk" olarak tanımladığı ahlak yasasının eğer üstün bir gücün iradesi değilse neden uyulması gerektiğini açıklayamaması üzerinden eleştirmiş ve onun ahlak yasasının insan aklının kaçınılmaz bir çıkarımı olduğu şeklinde metafizik bir biçimde açıkladığını belirtmiştir. Bu yolla etiği din dışı da olsa metafizik bir şekilde açıklamalarına da karşı çıkmıştır.

Üzerinde en çok durduğu nokta, ahlak yalnızca insanın değil içinde ahlaki ilişkilerin esaslarını bulduğumuz neredeyse tüm canlı varlıkların toplumsal yaşamının evriminin ürünüdür. Doğayı insanın ilk etik öğretmeni olarak ilan ederken kendi bencil çıkarını düşünmemek (egoizm karşıtı) anlamında kullanılan özgeciliğe de değinmiştir.

Ayrıca Kropotkin, ahlakın toplumsal kökenine yönelik en dikkat çekici anlatımlardan birini Anarşist Etik'te de yapmıştır:

"Eşsiz bir karınca gözlemcisi olan Forel, midesini balla bir güzel doldurmuş bir karınca başka aç karıncalara rastladığında, onların tok karıncadan hemen yemek isteyeceklerini, bir yığın gözlem ve olgu sonucunda kanıtladı. Ve bu küçük böcekler arasında, karnını doyurmuş bir karıncanın, aç dostları da karınlarını doyursun diye, yediği balı çıkarması bir görevdir. Karıncalara sorsak 'Kendi payını aldıktan sonra aynı yuvadaki diğer karıncaları beslemeyi reddetmek doğru bir davranış olur mu?' diye. Anlaşılması olanaksız davranışlarla

size bunun çok kötü bir şey olacağını söyleyeceklerdir. Böylesine bencil bir karıncaya, diğer türlerdeki düşmanlara davranıldığından daha sert davranılır. Bu olay iki farklı tür arasındaki bir kavga sırasında meydana gelse, kavga bırakılıp bu bencilce karşı saldırıya geçilir. Bu olgu, kuşkuya hiç yer bırakmayan deneylerle kanıtlanmıştır.

Kötebeklere de sorsak 'Bir kötebeğin kendi yer altı kilerine aynı kolonideki diğer kötebeklerin girmesini engellemesi doğru olur mu olmaz mı?' diye. Onlar da bu cimri kötebeğe karşı her türlü hırgürü çıkaracak, size bunun çok kötü bir davranış olduğu yanıtını vereceklerdir.

Ya da ilkel insana, örneğin Çukçe'ye, kabile üyelerinden birinin yokluğunda, onun barınağından yiyecek almak doğru bir davranış mıdır diye sorsak. Kendi besinini bulabilecek durumdaysa bunun çok kötü bir davranış olduğunu söyleyecektir size. Ama yorgunsa ya da gereksinimi varsa, besini nerden buluyorsa oradan almalıdır; ancak bu durumda da başlığını, bıçağını, hatta düğümlemiş bir parça ipi bırakmalıdır ki, geri dönen avcı, barınağını bir hırsızın değil, bir dostun ziyaret ettiğini anlayabilsin. Bu önlem, barınağın yakınında bir hırsızın olması varlığı düşüncesinin avcıya vereceği kaygıyı ortadan kaldırmış olur.

Binlerce benzer olay sayılabilir; iyi ve kötü kavramlarının insanda ve hayvanda ne kadar özdeş olduğunu göstermek için yığınla kitap yazılabilir.

Karınca, kötebek ve yaban Çukçe, ne Kant'ı, ne Aziz Pederleri, ne de Musa'yı okumuştur. Ama bununla birlikte hepsi aynı iyi ve kötü kavramlarına sahiptir. Bu düşüncenin özünde ne olduğu üzerinde bir an düşünürseniz, karıncalarda, kötebeklerde, Hristiyan ahlakçılarda ya da ateistlerde iyi diye adlandırılan şeyin soyun korunması için gereken olduğunu hemen görürsünüz -ve kötü olarak adlandırılan ise, soya zararlı olandır. İyi olan, Bentham ve Mill'in dediği gibi, birey için değil, tüm soy için güzel ve iyi olandır.

Demek ki, iyi ve kötü düşüncesinin dinle ya da mistik bilinçle hiç ilişkisi yoktur; hayvan soyunun doğal bir gereksinimidir bu."

Etik ve Adalet

Kropotkin'e göre insan ahlakının temelinde yer alan kavramlardan biri "adalet"tir. Bunun tarihsel bir doğru haline gelememesi biri psikolojik diğeri tarihsel iki nedenden dolayıdır. Adalet kavramının ve ona yönelik çabaların yanı sıra kişisel hakimiyet, başkaları üzerinde iktidar olmaya yönelik bir çaba da var olmuştur. Aynı zamanda insanoğlunun tarihinde hep iktidar olmak isteyenler ve iktidara direnenler arasında bir mücadele gerçekleştirilmiştir. Adaletin gelişimi toplumsal eşitlik mücadelesiyle de doğrudan bağlantılıdır. Bu anlamda Kropotkin her ne kadar doğrudan felsefi önermelere sahip olmasalar da 18. ve 19. yüzyıllarda gerçekleşen sosyalist, devrimci hareketlerin ve bu dönemde etkili olan sosyalist düşünürlerin de toplumsal adaleti hedeflemeleri sebebiyle önemli ahlaki önermelere sahip olduklarını belirtmiştir. Kropotkin ekonomik adalet ve eşitlik fikrinin geliştiricileri olarak Fransa'da Saint-Simon, Charles Fourier, İngiltere'de Robert Owen'dan bahsetmiştir.

Bu dönemdeki sosyalist düşünürler içerisinde yer alan Proudhon'u da adaleti ahlakın zemini olarak yorumlamasına herkesten çok yaklaşan kişi olarak tanımlamıştır. Proudhon'un ahlaka dair düşüncelerini önemli görülmesinin sebebi eşitlik ve dolayısıyla adalet kavramını açıkça belirtmesi ve bu kavramları toplumsal hayatın temeli olarak göstermesindeydi. Adalet kavramını "Mülkiyet Nedir"de hakkaniyet ile özdeşleştirmiş, Sefaletin Felsefesi, Devrimde ve Kilise Adalet kitaplarında da bu fikri geliştirmiştir. O zamana kadar etik sistemlerinin hiçbirisi insanların hakkaniyetini ve ekonomik hakların eşitliğini etiğin temeli olarak görmeye cesaret edememiştir. Ama Proudhon, Napoleon döneminde bunu yapmaya çalışmıştır. Ona göre adalet toplumsal bir iğgüdüdür. Toplumsal iğgüdü insanda ve hayvanda az ya da çok mevcuttur; iğgüdünün doğası aynıdır.

Kropotkin her ne kadar etiği doğal, akılcı, bilimsel yönden ele alan veya etiğin duygudaşlığı beraberinde getirdiğine inanan düşüncelere önem vermiş olsa da bu düşüncelerin "toplumsal adalet"i ahlakın temeli olarak görmemelerini eleştirmiştir. "Eşitlik yoksa adalet, adalet yoksa ahlak yoktur." cümlesiyle de tam olarak bunu anlatmaktadır.

Yeni Bir Etiğe Doğru

Antik Yunan'da insana dair düşünmenin toplumsal yaşamın bir uzantısı olarak görül-
düğü ve bunun insan aklı ve iradesini geliştirmekte önemli bir noktada durduğunu söyleyen Kropotkin, "erdem" kavramını etrafıca tartışan ilk kişi olan Sokrates'in etik anlayışını, felsefesinde en çok "adalet" kavramına değinen Platon'u, insan aklının yeterliliğine ilişkin söylediği düşünceleri sebebiyle Aristoteles'i, "Hayatın amacı mutluluktur." diyen Epiküros'u ve ahlaki bilimsel bir temelde yorumlayan Stoacıları anlatarak başladığı "yeni etik" tartışmalarına bir çok düşünürü ekleyerek sürdürmüştür.

Gerçekçi ahlak düşüncesinin felsefe tarihinde de izini göstermek üzere giriştiği anlatımlarda metafiziği reddeden, "tanrısı bizzat doğa" olan Spinoza'yı; bilimsel araştırma yöntemlerini geliştiren Descartes ve Bacon'ı; ahlak duygusunun insan doğasında bulunduğunu söyleyen Shaftesbury'yi; en büyük mutluluğu, faydayı ahlakın ilkesi olarak kabul eden Bentham ve J.S. Mill'i; ahlakın yalnızca kişisel fayda üzerinden inşa edilemeyeceğini anlayan Guyau'yu; ahlaki eğilimlerin kaynağını "ortak acı çekme" duygusunda gören Schopenhauer'i; ahlaki eğilimleri "toplumsal idealler uğruna kendini ileretme arzusu" ile açıklayan Rousseau'yu; ahlaki kavramların temelini toplumsal yaşama olan eğilimde gören Comte'u; ahlaki bir davranışın ardından zihinsel tatmin hissettiğimizi açıklamaya çalışan Hutcheson'ı; ahlak alanındaki bilimsel yorumların temellerinden biri olarak gördüğü Locke'u ve birçok farklı sebepten bir çok düşünürü anlatmıştır.

Ona göre 19. yüzyılda ahlak üzerine yazarların çoğu onun iki kaynağından bahsetmişlerdir: "Doğuştan gelen duygu, yani toplumsallık içgüdü ve kalıtsal duygunun ve içgüdü haline gelmiş alışkanlıkların ona sunduğu şeyi kuvvetlendiren ve geliştiren akıl." Kropotkin ayrıca kitapta anlattığı pek çok düşünürü ve onların ahlakla ilgili düşüncelerini, tam anlamıyla doğru olduğunu düşünmese de, yeni gerçekçi ahlakın ortaya çıkarılmasında önemli kimseler olarak görmüştür.

Bunun yanı sıra Kropotkin "toplumun en

büyük mutluluğu"nu gerçekten tüm etiğin ana zemini olarak tanımlasa da kendi başına alındığında, bu tanımın çok soyut, çok uzak olduğunu belirtmiş, en fazla mutluluğu amaçlamanın ahlak alışkanlıkları ve ahlaki bir düşünce tarzı yaratmayacağını anlatmıştır.

Kropotkin'e göre insanda var olan duygu-
daşlık duygusu ile bencil olabilecek eğilimlerin çelişki içerisinde olduğu anlar vardır. İnsan işte böyle bir durumda hangi eylem yönünü izlemesi gerektiğine karar vermeye zorlanır ve böyle zamanlarda ahlak duygusunun güçlü sesi duyulur. Etiğin temel problemi Kropotkin'e göre, insanın böylesi çelişkili durumlarda bir karar vermesini sağlayan yeteneğini, ahlaki olmanın neden ona içsel tatmini verdiğini ve verdiği kararın neden insanlar tarafından onaylandığını tespit etmekte yatmaktadır.

Bencil eğilime karşı toplumsal içgüdüğü ön plana çıkaran Kropotkin, modern etiğin birey girişkenliğini engellememesi gerektiğini de söylemektedir. Bu eğilim 19. yüzyılın başında Godwin ve sonunda Spencer tarafından dile getirilmiştir. Sonrasında Nietzsche bireyin yadsınması zorunluysa ahlaki reddetmek gerekir demiştir.

Etiğin işleyişiyle ilişkili olarak da "sana nasıl davranılmasını istiyorsan, öyle davran." ilkesinin üzerinde durarak, bir davranışın herkes için doğru olmasının önemli olduğunu belirtmiştir.

Kropotkin'in etik anlayışı, insanın evrimsel süreç içerisinde elde ettiği özellikleri ve toplumsallığı ile birlikte tarihsel süreç içerisinde yarattığı kültürlerin etkisiyle kendisini ve toplumun ihtiyaçlarını birlikte gözeterek davranması ile ilişkilidir. Etik; doğal süreçler içerisinde gelişen, toplumsal, bireyin istek ve ihtiyaçlarını gözetken, adalet duygusuyla ilişkili bir kavramı işaret etmektedir.

Kropotkin'in kitabı tamamlamadığını hatırlattıktan sonra son sözümüzü kitabın son sözüne bırakabiliriz: "Yaşam tarzının verili bir toplumun gelişiminin tarihi tarafından belirlenmesine karşın; vicdanın çok daha derin bir kökeni vardır. Bu köken, tüm toplumsal hayvanlarda ve insanda psikolojik olarak gelişen eşitlik bilincidir."

1 MAYIS

Dünyada ezilenlerin mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs, yaşadığımız topraklarda "işçi bayramı" ve Taksim ekseninde gündem oldu. 1886'da Amerika'daki Haymarket eylemlerinden 1977'de 34 işçi ve devrimcinin yaşamını yitirdiği Taksim 1 Mayıs'ına; işçilerin katliamcı devletlere ve kapitalizme karşı mücadele günü olan 1 Mayıs, bugünü bayram olarak görenler ve kutlayanlar için büyük bir tezatlık oluşturmaktadır.

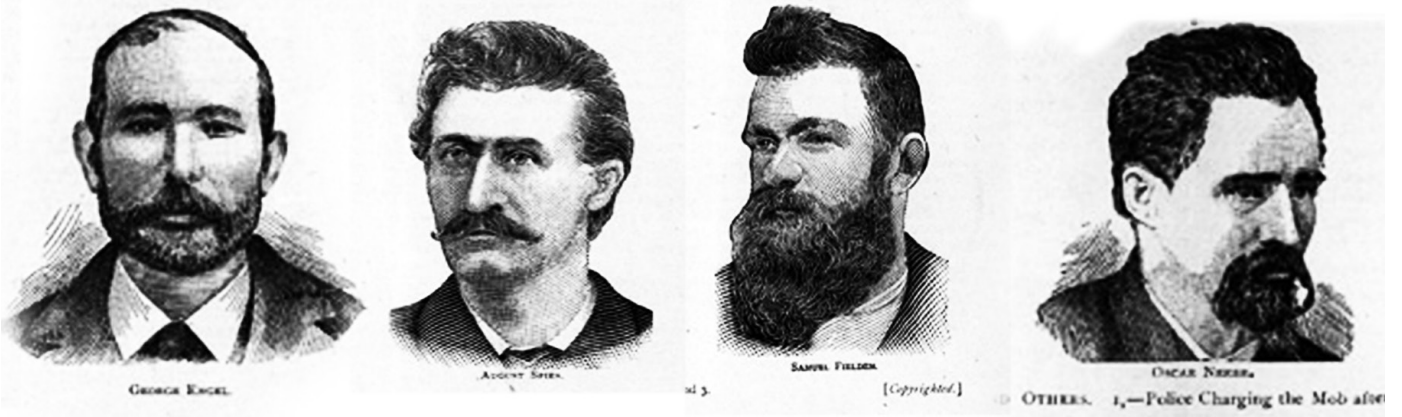
Bayram, birbirinden farklı pek çok dilde kökenini bulabileceğimiz bir sözcük. Türkçe'de "bay/may" kökünden türeyen bayram, zenginlik, yücelik ve kutluluk bildirir. İran dillerinde ise patiram olarak geçen sözcük, "pati" geri, tekrar ve "rāma" sükûn, barış ve mutluluk anlamlarına gelir. Arapça karşılığı "iyd" olan sözcüğün aslı tekrar dönmek anlamına gelen "avd"dır. Sözcük her ne kadar sevinçlerin ve kederlerin yıl dönümlerini ifade etse de genel olarak mutlu günlerin kutlandığı günler için kullanılmıştır. Yukarıda verilenlere göre bayram sözcüğü kutlamayı gerektiren, sevinç bildiren günlere atfedilir.

Coğrafyamızda 1 Mayıslar yıllardır "işçi bayramı" olarak anılıp kutlansa da 1 Mayıs'ın tarihine tekrar bakılıp 1 Mayıs'ın ne anlama geldiği tekrar değerlendirilmelidir.

1856'da Avustralya Melbourne'de taş ve inşaat işçileri ilk kez 8 saatlik iş günü talebiyle eylem gerçekleştirmişken, otuz yıl sonra Amerika'da 1886 yılının 1 Mayıs'ından itibaren işçiler, günde 12 saati geçen çalışma sürelerine karşı günlük 8 saatlik çalışma için iş bırakıp eylemler düzenlemişti. Grev ve gösteriler 1 Mayıs'ı izleyen günlerde de devam etmiş ve Haymarket meydanında patlayan bombanın ardından işçilere yönelik geniş çapta tutuklamalar başlamıştı ve bombanın sorumluları olarak dört anarşist işçi idam edilmişti.

Devlet tarafından gerçekleştirilen bu katliamın ardından 1889'da Amerika'da sendikalar ve örgütler her 1 Mayıs'ta gösteri ve eylemlerin gerçekleşmesini kararlaştırmıştı. Günümüzde de 1 Mayıs dünya genelinde "International Labours Day" ve "May Day" olarak anılmaya devam etmekte.

Ezilenlerin direniş günü olan 1 Mayıs, devletler tarafından kutlamalara ve törenlere sıkıştırılıp devletlerin resmi ideolojisine eklenmeye çalışıldı. İşçilerin öz örgütlülükleriyle kendiliğinden başlattığı, büyük bedeller ödeyerek sürdürdüğü mücadeleler, taşıdıkları anlamların aksine resmi kurumlar tarafından kendi çıkarları için kullanılmak üzere tekrardan üretilmeye ve tanımlanmaya başlandı. Bu gibi amaçlarla SSCB,

ANARŞİSTLERİN KAVGASIDIR

Kuzey Kore ve Çin gibi devletlerde 1 Mayıs resmi tatil ilan edilip büyük tören ve geçitlerle kutlanmıştır. Ayrıca pek çok "demokratik" devlette liberal demokrasinin "özgürlükçülüğü" ile işçilere tatiller ve kutlamalar bahsedilmiştir! İşte o "demokratik" devletlerden biri olan T.C'de ise kuruluşunun ilk yılında, 1923'te 1 Mayıs resmi tatil ilan edilmiş, işçi bayramı olarak kabul edilmiştir. Kimi yıllarda yasaklanıp kimi yıllarda izin verilen 1 Mayıs'a 1935 yılında adında iş, emek veya işçi kelimesi geçmeyen bir şekilde "Bahar ve Çiçek Bayramı" adı verilmiş ve ücretsiz tatil günü haline getirilmiştir. 2010, 2011 ve 2012 yıllarından sonra T.C devleti 1 Mayıs'ın bayram ve şölen gibi kutlanması dileklerini ileterek tekrar Taksim Meydanı'nı ezilenlere kapattı.

Adaletsizliklere karşı direnen ve örgütlenen işçilere karşı devletler, sermaye sahiplerinin yanında yer alarak hiçbir zaman saldırmaktan ve katletmekten geri durmamıştır. Yaşadığımız topraklarda da bu katliamlar 1965'te Kozlu'da, 1970'te 15-16 Haziran işçi direnişlerinde, 1977'de Taksim'de ve 1996'da Kadıköy'de olduğu gibi pek çok kez kendini göstermiştir. Bu uğurda onlarca, yüzlerce yaşam yitmiştir. Yaşadığımız son yıllarda Soma, Ermenek ve Torunlar'da yaşanan işçi katliamlarında patronlarla işbirliği halinde katilleri kollayan devlet, yüzlerce işçinin katledilmesinin sorumlusu

olmuştur. Ayrıca devletin kolluk güçlerinin ve makam korumalarının, besledikleri kin ve nefretle işçi ailelerine atılan tekmeler, adliye ve toplantı salonlarında ailelere yapılan saldırılar hafızalarımızda canlılığını korumaktadır.

Bahsedildiği gibi yaşadığımız topraklarda ve tüm dünyada devletler ve şirketler işçileri sömürmeye ve katletmeye devam ederken 1 Mayıs'ı bayram kelimesi ile yani sevinç, mutluluk ve huzur günü ile nitelendirmek mücadelenin kendisiyle çelişkiye yol açmaktadır.

1 Mayıs, tarihsel bağlamıyla birlikte, işçi sınıfı için bir bayram olmanın aksine, mücadele ve kavga günüdür. Aynı zamanda tüm ezilenlerin dayanışma günü olarak nitelendirilmelidir. Bu dayanışma işçilerin devletlere ve kapitalizme karşı verdiği mücadelenin bir parçasıdır da aynı zamanda. Vurgulanan tüm yönleriyle 1 Mayıs devletlerin tüm katliamlarına, saldırılarına; kapitalizmin bitmek bilmez kar hırsı ve sömürsüne karşı 1886'da Haymarket'ten bugüne isyanın, direnişin ve kavganın günü olmuştur. Ezilenlerin kavga günü olan 1 Mayıs; devletlerin bayram ilan ederek içini boşalttığı sevinç gösterileri olarak değil öz örgütlü bir şekilde direnişin, kavganın, mücadelenin sürdürüldüğü gün olmaya devam edecektir.

GENÇ İŞÇİLER ANKARA'DA ÖRGÜTLENİYOR

GİDER/ANKARA

Her şey hizmet sektörü içerisinde çalışırken emeği sömürülen gençlerin, kendileri başta olmak üzere tüm işçilerin sömürülmesine karşı bir araya gelmesiyle başladı. Önceleri iş yerlerimizde yaşadığımız sorunların karşısında çaresizliğimiz ve bu çaresizliğin verdiği öfke vardı sadece. Bizler, bizim gibilerle bir araya gelince, bu sorunların artık bir de çözümünü konuşmalıyız dedik. Çözümün hukuki, siyasi veya sokak eylemiyle olmasının hiçbir önemi yoktu. Yeter ki çözüm olmalıydı. Yeter ki emeğimizi çalanlardan emeğimizin karşılığını alabilelim. İstanbul'da faaliyette olan Genç İşçi Derneği ile tanışmamız böyle başladı. Genç İşçi Der-

neği'nden işçiler, karşılaştığımız tüm sorunları kendileri de yaşadıkları için emek hırsızlarının tüm yalanlarını biliyor ve ona göre karşı koyuyorlardı. Biz de öyle yaptık. Sorunlarımızı GİDER ile örgütlü bir zeminde çözmeye başladık. Daha fiili kavgaya başlamadan patronlar geri adım atmaya başladı. Sigortalarımız ödendi; maaşlarımız düzenli bir şekilde yatmaya başladı. Bundan böyle nasıl bir yol izleyeceğimizi öğrenmiş olduk. Böylelikle patronların karşısında bir mevzi daha açmış olduk. Artık biz de varız! Ankara'daki genç işçiler olarak Genç İşçi Derneği'nin faaliyetlerini yürütmeye başladık, sürdürüyoruz.

Patronların Sistemine GİDER!

GİDER yani Genç İşçi Derneği 3 yılı aşkın bir süredir kafe-barlarda, fast food'larda, restoranlarda, mağazalarda ve sektörün diğer dallarında çalışan işçilerin sorunlarına odaklanıyor. 3 yıldır GİDER olarak faaliyet yürütülüyor olsa da genç işçilerin örgütlenmesi 2014 yılındaki Alkım Kitabevi-Kafe Kafka Direnişi'ne kadar dayanır. Alkım Kitabevi'nde sigortaları yatırılmayan, aylarca maaşları ödenmeyen genç işçiler farklı sendika ve derneklerde faaliyet yürüten dostlarının da dayanışmasıyla bir eylem süreci başlattı. İş yerine giderek burada iş durdurma eylemi yapan genç işçiler, üzerlerine de "maaşımı alamıyorum hizmeti durduruyorum" yazılı tişörtler giyerek eyleme başladı. Eylemin ikinci gününde, eyleme çıkan tüm işçilerin alacaklarının tamamı ödendi. Çalışmaya devam eden işçilere bu defa işyerinde işkence yapılmaya başlandı. Angarya işler verildi; küfürler, hakaretler edildi. En sonunda da bir işçiye fiziki şiddet uyguladılar; merdivenlerden ittirdiler. Yani yoğun bir yıldırma politikası işlettiler.

İçeriden işçiler, dışarıdan da dayanışmaya gelenler tüm saldırıları boşa çıkarmakla beraber saatlerce Alkım Kitabevi'nin bu yaptıklarını teşhir etti. Zaten Alkım Kitabevi de bundan birkaç ay sonra tamamen kapandı gitti. Geriye bir direniş deneyimi ile örgütlü hareket ederek güçlü olabileceğini gören işçiler kaldı. İşte Genç İşçi Derneği de bu süreçte filizlenmeye başlamıştı.

GİDER kurulurken genç işçilerin sorunlarını bir bir tespit etmek gerekiyordu. GİDER'li işçilerin deneyimlediklerinin dışında ne gibi sorunlar, ne gibi adaletsizlikler yaşıyorlardı işyerlerinde? Bunlar bilinirse ona göre hareket edilirdi. Önce sorunları bir bir tespit etmek gerekiyordu kısacası. GİDER bu sorunları araştırmak için yine bu sektörün iyi bildiği anket yöntemini seçti. Hep patronların, siyaset insanlarının araştırmaları yapılacak değildi ya. Bu defa da genç işçilerin sorunları ile ilgili anket çalışması yapıldı. Önce 2 farklı anket çalışması ile başlandı. AVM'lerde yaşanan sorunları araştırdığımız anketin ardından bir de üniversitelerde okuyup da çalışan gençlerin yaşadıkları konu edildi. Bunların dışında farklı anketler de yapıldı. Ancak o anketler örgütlenmenin ihtiyaçlarında kullanıldığı için istatistiki sonuçları yayınlanma-

dı. Sorunları anketler ile tespit ettikten sonra, bir araya gelerek bu sorunlara karşı koymanın yolları aranmalıydı.

Örgütlenme faaliyetleri başladı. Anketlerin ardından GİDER genç işçilerin sorunlarını konu edinen hukuki ve sosyal etkinlikler yaptı. Hemen ardından işyerinde yaşadıklarımız kaleme alınmaya başlandı. "Giderli Yazılar" olarak paylaşılan ve aslında sınıf kinini ortaya koyan onlarca yazı yazıldı derneğe gönderildi. Bir çoğu paylaşıldı. Tabi küfürsüz olanları. Afiş ve bildiri çalışması olarak da "Genç İşçiler Örgütlü Güçlü" şiarıyla bir sürece girildi. Bu sürecin başında, reyonlarda ürün aralarına ve arkalarına, tezgahlarda dikkatli bakınca görülebilecek yerlere, mağazalarda kıyafetlerin dağınıklığını toplarken görülebilecek yerlere, fast foodların boşlarının toplandığı tepsilere el ilanları bırakıldı. El ilanında "Tezgahtarlar, reyoncular, kasiyerler, satış danışmanları, depocular, servis elemanları "SORUNLARIMIZI BERABER ÇÖZELİM", Fazla mesailerimiz tam yatmıyor mu? İşyerinin sağlıksız yiyeceklerine mecbur muyuz? 3 işçinin işi bir işçiye yüklenebilir mi? Yasal haklarımız neler? Daha fazla patron sömürsüne dur demek için neler yapabiliriz? Derneğimizin avukatları ve işçilerin dayanışmasıyla sorunlarımızı beraber çözüyoruz. Sen de gel sorunlarımızı beraber çözelim." yazıyordu. El ilanları yoluyla çok sayıda genç işçi ile tanışıldı. Ayrıca genç işçilerin dışında bir de mağaza müdürleri ile tanışıp tartışıldı. "Yahu kardeşim bunları toplamaktan biz bıktık siz dağıtmaktan bıkmadınız!" diye çok sayıda telefon geldi. El ilanlarının bu denli rahatsızlık yaratması doğru bir yolda olduğunu bir kez daha göstermiş oldu.

El ilanlarının ardından yine "Genç İşçiler Örgütlü Güçlü" şiarıyla başlatılan sürecin dahilinde afiş çalışmaları yapıldı. Bundan sonra GİDER çoğu AVM'nin yakınında, otobüs duraklarında, reklam panolarında afişleri ile karşılamaya başladı herkesi. "Genç İşçiler Örgütlü Güçlü" şiarıyla 6 ayı aşkın bir süredir sektör içerisindeki farklı alanlara yönelik afişler yapıldı. Her birimiz farklı alanlardayız belki. Ama sorunlarımız ortak ve bu sorunlarla hep beraber başa çıkmalıydık.

Ankara'da da Genç İşçiler GİDER'li!

İstanbul'un yanında Ankara'da da bu faaliye-

tin temellerini atmamız gerekiyordu. Ankaralı genç işçiler olarak sorunlarımıza karşı bizim de örgütlenmemiz gerekiyor tabii ki.

Ankara'da çalışmak, işsizlik düşünüldüğünde esasen diğer şehirlerden çok da farklı bir durumda değil. Ankara'da iş bulmak İstanbul'a göre zor, İzmir'e göre kolaydır. Hizmet sektöründe çalışan biz genç işçiler için ise durum biraz daha farklıdır. Çünkü Ankara'da hizmet sektörü, şehrin tüm çalışma alanlarını kaplamış durumdadır. TÜİK verilerine göre Ankara'da çalışan nüfusun sektörlere göre dağılım oranına bakıldığında hizmet sektörü %71.5 ile birinci sırada yer alıyor. Bu da Ankaralıları olarak Ankara'da GİDER faaliyeti yürütmenin ne derece önemli olduğunu ortaya koyuyor. Yine AVM sayısı olarak baktığımızda Ankara coğrafyamızda en çok AVM olan şehirlerin arasında 2. sırada yer alıyor. 50'ye yakın AVM'nin bulunduğu Ankara'da adı A ile başlayan onlarca AVM vardır. Bunların tam sayısının bilinmediği espiri konusudur.

Bir iş bulup Ankara AVM'lerinde çalışıyorsanız, hangi semtten hangi semte gittiğinizin çok fazla bir önemi yoktur. Her AVM'de Ankara'nın farklı bölgelerinden işçilere rastlanabilir. Hatta Armada, Panorama, One Tower AVM'lerinde çalışan işçiler yakın semtlerden gelemesin çünkü yakınlarında ikamet edecek ekonomiye sahip değildirler. Uzaktan gelirler. Her yol Kızılay'a bağlandığı için Kızılay da öyledir mesela. Kızı-

lay AVM'ye Sincan'da yaşayan işçi de geliyor; Mamak'ta, Keçiören'de, Çankaya'da yaşayan işçi de. Armada, Kentpark, Cepa ve Ankamall daha merkezde ve metroyla ulaşımı olduğu için her semtten genç işçinin uğrak noktasıdır. Büyük bir şehirdir Ankara. Ama biz genç işçiler için "evimin yakınında çalışayım" dedirtecek kadar da büyük değildir kısacası. Ya da böyle bir lüksümüz yoktur pek. Evimizin yakınında da hiç çalışmıyor değiliz. Nata Vega vardır Mamak'ta. Semt AVM'si gibidir. Burada çoğunlukla Mamak'ta yaşayan genç işçileri görürüz.

Çoğunlukla AVM'lere odaklandık. Çünkü biz genç işçiler için AVM'ler fabrikalar ile neredeyse aynıdır. Neredeyse diyoruz çünkü AVM'de çalışmak yer yer daha zordur fabrikaya göre. Tüketim odaklı bir sektörde olduğumuz için bir tüketim mabedi içerisindeyiz. Tükettiriyoruz, tüketiyoruz, kendimiz de tükeniyoruz. Bol ışıklı bir yerdir AVM. Genç işçiler için güneş ışığı yoktur, AVM ışıklandırması vardır. Bu durum AVM işçilerinin yaşamı için çok ciddi bir tehlikedir. Her ne kadar "Ankara'da güneş mi görüyoruz" diye kendimizi avutsak da gün batımı bizler için instagramda sunset etiketinde gördüğümüz fotoğraflardan öteye geçemiyor.

En kritik özelliklerimizden biri de müşteriler ile kurduğumuz ilişkidir. Sektörün tamamını kapsayan bir özellik olan sahte güler yüzlülük, "efendimli-buyrunlu" hizmet eden olduğumuzu vurgulayan hitaplar her ne kadar sosyoloji

ve psikoloji ile ilgilenenlerin araştırma konusu olsa da işyerinde ve dışarıda bizim kişiliğimizi oldukça etkiliyor. Hizmet ettiklerimizin bencilliklerini, kaprislerini, şımarıklıklarını, kendini beğenmişliklerini göre göre insanların bencil, rekabetçi, egolu olmasını normal görüyor ve herkesin böyle olduğunu düşünmeye başlıyoruz.

İş saatlerinin dışında biz de bu özellikler ile hareket ediyor, hizmet edilen olmaya çalışıyoruz. Molalarda nerede yemek yediğimiz bizim diğer işçiler ile aramızdaki ekonomik ve sosyal düzey farkını göstermenin bir sembolüne dönüşüyor. Mesela bir mağaza işçisinin Carl's Junior'da mı yoksa PİDEM'de mi yemek yediğine bakarak bunu görebiliriz. Ancak yine de bütün bunlardan arınabildiğimiz noktalar vardır AVM'de. Ortak teras onlardan biridir. Herkesin rahat nefes aldığı bir yerdir burası. Ama burada çok nefes almak akciğer kanseri riskini arttırabilir. Çünkü tüm mağazalarda, fast foodlarda, marketlerde çalışan işçiler burada sigara tütürür durur. Molaları çakıştığında farklı yerlerde çalışan genç işçiler için burası bulunmaz bir sohbet odası haline de gelir elbette.

AVM'ler dışında kafe-bar işçilerinin yoğun çalıştığı semtlerimiz vardır Ankara'da. Tabii ki buralar merkez diyebileceğimiz bölgelerdir. Kızılay, Tunalı ve Bahçelievler'in 3 farklı kafe-bar merkezi olduğunu söyleyebiliriz. Tunalı ve Kızılay'da çalışan genç işçilerin büyük bir çoğunluğu muhalif genç işçilerden oluşur. Ayrıca çoğunlukla Cebeci, Kolej, Dikimevi, Kurtuluş, Seyranbağları semtlerinde yaşayan genç işçiler için çalışma alanıdır buralar.

Kafeler ve barlar Ankara'da çok ünlüdür. Sömürüsü de aynı ölçüde hasır altı edilir. Genelde patron-işçi ilişkisi gibi çirkin bir ilişki kurmak amacıyla yola çıkan mekan sahipleri patronluğu aratır pozisyona gelirler. Esnaf sıfatı ve şirket yöneticisi pozisyonları arasında sıkışmış patronlarımız SGK'ları ya hiç yatırmaz ya da en iyi ihtimalle kısmen yatırır. SGK'lı çalışanlarımız şanslıdır diyebiliriz. Maaşlar neredeyse hiçbir zaman maaş gününde ödenmez, yevmiye usulü çalışanlarımızın gün sonunda para almadan yarını ya da sonraki günleri bekledikleri olur çoğu zaman. "Dükkan iş yapmıyor, görüyorsun" denerek kafenin veya barın ortağıymışsın gibi davranılır. Dükkan fazla iş yaptığında, o günkü ücretlerimiz artıyor da olsa, diğer

türlüsüne de katlanmamız beklenebilirdi tabi.

Saatler konusunda sorun-sıkıntı bitmez. Esnek çalışma kafelerde, barlarda keşfedilmiştir adeta. Çünkü saatimiz dolduğunda çıkmak isteriz ama son bir müşteri, son sipariş derken süreç uzar gider. Bir bakmışsın, 8 saat olmuş 9 saat, 9 saat olmuş 10 saat. Hatta 12 saate kadar çalışmamız normal görülür. Bu o kadar kanıksanmıştır ki normal mesaisi 9 saat olanlar nadirdir. Genelde 10 saatten başlar kafe-bar işçisinin mesaisi.

Bir de sigaracılar mesaisi vardır kafe-bar işçisinin. Maliyeden denetlemeye gelirler sık sık, çoğu mekanda kapalı alanda sigara içildiği için bu denetimler haftada en az 2-3 kez olur. Kızılay esnafı da denetimciler sokağa girer girmez haber uçar. İşte bu haberi hızlı yakalamak kafe-bar işçisinin en önemli işidir, kimi zaman 4 kulak, 4 göz ister patronlar. Haber gelir gelmez, tüm masaları teker teker dolaşıp tüm küllükleri toplaman, suç aletlerini yok etmen gerekir. Gün içinde her şeyden önemlidir bu; elinde ne iş varsa bırakırsın, bırak yemek soğusun, bırak bira taşsın, patronlar önemsemez. Çünkü yerdeki birayı da sen temizlersin, soğuk yemeğin azarını da sen yersin. Eğer hızlı davranmazsan ve patron ceza yerse, sigaracılar mekandan çıkar çıkmaz asgarisi fırça, azamisi işten çıkartma olmak üzere mutlaka sana da bir ceza kesilir.

Şimdi Kızılay'da mekanlar, küçük kafelerden büyük zincir işletmelere doğru evriliyor yavaş yavaş. Bu, gidişatın değişeceğini gösteriyor. Ama sömürünün şeklinin değişmesi dışında esasında pek de bir şey değişmez, bunu biliyoruz. Değişimi dönüşümü sağlayacak olan bizleriz. Bizim örgütlülüğümüz.

Kimimiz garson, kimimiz komi, kimimiz moto kurye, kimimiz anketör, kimimiz kasiyer, kimimiz tezgahhtar ve daha niceleri olarak bizler, bizim gibileri bulmak için çıktık yola. Örgütlenelim, patronların karşısında daha güçlü olalım istiyoruz. Patron-şef-müdür baskısını, zamanın biz işçiler üzerinde tahakküme dönüşümünü, her an işsiz kalabilme kaygısını, işçilerin kendi aralarındaki rekabeti, kısacası iş yerlerinde yaşadığımız her türlü sorunu dayanışmayla çözmemiz gerekiyor. Bunu öğrendik, öğreniyoruz. Çalışmalarımızı da bu ölçüde genişletiyoruz. Ankara'da da "Genç İşçiler Örgütlü Güçlü"!

KARALA SOKAKLARDA

Ankara'nın anarşist dergisi Karala 10 Ekim katliamının üçüncü yıldönümünde çıktı sokaklara. İlk sayımızı 10 Ekim'de katledilen tüm devrimcilere ve anarşist sendikacı Ali Kitapçı'ya ithaf ettik. Yazımından düzenlemesine, basımından dağıtımına kadar her aşamasında kolektif emeğimizle yoğruldu. İlk sayımızda da dile getirdiğimiz gibi biz yazdık, biz okuduk, konuştuk, tartıştık. Siz de okuyun, konuşun, tartışın, yazın istedik ki azlar çok olsun. Karala Ankara sokaklarında dolaştıkça azlar çok olmaya başladı; paylaşma ve dayanışmayla örülü özgür bir dünya mücadelesi Ankara'da da filizlendi.

Caddeleri, sokakları, kampüs duvarlarını Karala'nın afişleriyle doldurduk. Üniversitelerde standlar açtık, sokaklarda düşlerimizi paylaştık, birden fazla kafe ve kitabevine birden fazla Karala bıraktık. Ve elbette eylemlerde yan yana geldik. 25 Kasım'da kadına şiddete karşı; 19 Ocak'ta Hrant için; 8 Mart'ta devlete, kapi-

talizme ve ataerkiye karşı isyanımızı haykırdık.

Koşullarla uzlaşmak istemiyoruz, onlara başkaldırıyoruz. Kararlı insan, koşulların kendi kendine değişmesini bekleyerek huzurla uyuma iznini kendine vermez diyor Kropotkin. Koşullara başkaldırmak için "anarşizm örgütlenmektir" diyerek teorimizi ve pratiğimizi Karala'da kolektifleştirdik.

Anarşizm örgütlenmektir,

Örgütlenmek düşlediğini eylemektir,

Düşlediğini eylemek özgürlüktür diyerek çıktık Ankara sokaklarına.

Toplumsal bir düşünce ve hareket olarak anarşizm, toplumsallaşma kaygısı ve çabasının dışında düşünülemez. Anarşist dergi Karala ikinci sayısı da sokaklarda; şimdi ve şu anda!

ANARŞİST KADINLAR ANKARA SOKAKLARINDA

Biz Ankara'daki Anarşist Kadınlarız. Evde, işyerlerinde, okullarda yok sayılan; görmezden gelinenleriz. Sadece kadın olduğumuz için şiddete uğrayan, katledilenleriz.

Yaşamı özgürlüğe mücadelemizle yeniden yaratan, özgürlüğe isyanla koşanlarız. Hiçbir talebimiz, dileğimiz yok devletten; iktidarlardan... Ataerki sisteminde bizim için tek çarenin örgütlenmek olduğunu söyleyenleriz.

Anarşist Kadınlar Şiddete Karşı Sokakta! 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü'nde, Ankara'nın kışında, mevsimlerin en ayazında, dayanışmanın sıcaklığına sarıldık. Sakarya Caddesi'nde "Devlet Bizden Korksun", "Şiddete İsyan" yazılı dövizlerimizle, "Yaşasın Kadın Dayanışması" sloganıyla merhaba dedik tüm kadınlara; tekrar merhaba!

Ankara'nın sokaklarındaki politik atmosfer de havası gibi soğuk bir süredir. Şiddetin binbir biçimine tanık olduk meydanlarında. İnsan haklarının anıtına bile tahammül edilemeyen bir atmosferde, devlet iktidarının bürokrasisiyle donatılmış bu şehirde soluk almaya çalışıyoruz.

Erkek egemen sistemde tacizin, tecavüzün, erkek-devlet şiddetinin çetelesi bile tutulamazken Ankara'nın sokaklarında dolaşamaz, evden dışarı çıkamaz olduk. Okuduğumuz okullarda/üniversitelerde cinsiyetçi açıklamaların, ataerki söylemlerin hedefi haline geldik.

Ancak yine de kapatıldığımız evlerden çıkarak "Şiddete İsyan" eyledik 25 Kasım'da. Kadın Platfor-

mu'nun çağrısıyla düzenlenen yürüyüşte bütün kadınları şiddete karşı ses çıkarmaya çağırdık. 25 Kasım 1981'de faşistlere karşı verdikleri mücadelede tecavüz edilerek katledilen Mirabel Kardeşler mücadelemizde var olacaklar!

Farklı şehirlerde kadınların 25 Kasım'da sokağa çıktığının haberleriyle katlandı gücümüz. 25 Kasım'da coğrafyanın her yanından paylaşılan eylem fotoğrafları, Ankara'nın soğuk mevsim ve politik atmosferinde bizleri de eylemin bereketiyle caddelere taşıdı.

8 Mart'ta Ankara Sokaklarında Kara-Mor İsyan! 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde yine Sakarya Caddesi'nde buluştuk kadınlarla. 8 Mart 1857'de "eşit işe eşit ücret" diyerek greve çıkan kadınların bizlere bıraktığı mücadeleyle ve patronlar tarafından kilitlendikleri fabrikada yakılarak katledilmelerinin öfkesiyle "Yaşasın Kadınlar", "Yaşasın Özgürlük" dövizlerimizle Ankara'nın betonlarını mora boyadık. Gece yürüyüşünde de halaylarımızla, zılgıtlarımızla, sloganlarımızla ve şarkılarımızla alana sığamadık.

Unutma Ruhun Bir Kadın Ruhu Ve Kadınlarla Olmalı! Fısıltıya kulak ver, fısıltı yüzyıllar öncesinden gelen kadınların sesi. Bugüne dek susturulamayan kadınların çığlığı. Giderek büyüyor sesimiz...

İberya'daki Özgür Kadınlar'dan Meksika'daki Zapatist Kadınlar'a, Hindistan'da Gulabi Çetesi'ne örgütlenerek büyüyor mücadelemiz. Ankara'dan isyanın en karasıyla fısıldıyoruz biz de; yaşam için, özgürlük için, kadın olduğumuz için... Fısıldıyoruz fısıltıya kulak verene: Unutma ruhun bir kadın ruhu!

DEVİRİME İHANET: EKİM

Anarşizmin teorisine ve pratiğine dair çeşitli yazılara yer verdiğimiz bu bölümde, ilk sayımızda Volin'in Bilinmeyen Devrim kitabından "Sosyal Devrimle İlgili İki Karşıt Anlayış" bölümüne yer vermiştik. Bu sayımızda Emma Goldman'ın Bolşeviklerin Devrime İhanetinin Öyküsü (Rusya'daki Hayal Kırıklığı) isimli eseriden bölümlere yer veriyoruz. Emma Goldman ve Alexander Berkman'ın 1919-21 arası Bolşevik Rusya deneyimine ilişkin gözlemlerine yer verilen kitapta, farklı şehirlerde halkın içinde bulunduğu toplumsal-ekonomik düzen ve siyasal atmosfere yer veriliyor. Devrimin toplumsallığının yitirildiği ve Bolşevik iktidarın merkezileştiği süreç; Goldman'ın gözlemleri, devrimin sembol isimleriyle görüşmeleri ve tüm bunlara ilişkin yorumlarıyla tasvir ediliyor.

Kaygı Verici Düşünceler

Yaşam devam ediyor, her gün duygu ve düşüncelerime yeni çelişkiler ekleniyordu. Beni en çok etkileyen ise çevremde tanık olduğum açık eşitsizlikti. Petro-Sovyet Birinci Sınıf Konukevi (Astoria) ahalisine ayrılan pay fabrikalarda çalışan işçilerinkine oranla çok fazlaydı. Emin olun, bu işçiler yaşamlarını sürdürmelerini sağlayacak oranda bile pay alamıyorlardı. Astoria'da ise durum çok farklıydı. Astoria'da öbeklenen ve Smolni'de çalışmalarını yürüten Komünist

Parti üyeleri, Petrograd'ın en iyi imkanlarına sahiplerdi. Kaldı ki ticaret henüz tam anlamıyla ele geçirilememişti. Pazarlar kar ediyor ancak kimse bu alım gücünün kaynağını açıklamaya yetenekli ya da istekli görünmüyordu. İşçiler 2000 ruble verip katı yağ satın alıyor olamazdı. Ne de 3000 rubleye şeker, 1000 rubleye et! Bu eşitsizlik, Astoria mutfağında iyice su yüzüne çıkıyordu. Sık sık mutfağa uğruyor ve her seferinde yemek hazırlığının bir tür hengameye dönüştüğüne tanık oluyordum: Fırının önünde küçücük bir yer kapabilmek için itişip kakışan,

ortalarında duran tencereden biraz daha fazla yemek alabilmek için birbirlerine aç gözlerle bakan vahşi kadınların içlerinden birisi yanındaki önünden bir parçacık et arakladığında kopan kızılca kıyametler! Yine de bu acınası tablonun iyi bir yanı vardı. Bu, Astoria'da çalışan kadınların içlerimeleriydi. Yoldaş diyerek seslenilmelerine karşın, onlar hizmetçiydiler ve söz konusu eşitsizliği olanca şiddetiyle yaşıyorlardı: Devrim onlar için yıllar sonra gerçekleşecek bir teori değildi. Devrim yaşıyordu. Bunu bir gün ben de anlayacaktım.

Paylar komiserlikte dağıtılıyordu; ancak elbette bu görevi yerine getirmekle yükümlü birileri de vardı. Bir gün, uzun kuyrukta sıranın gelmesini beklerken bir köylü kız geldi ve sirke istedi. Birkaç kadın "Sirke mi? Kim bu beyzade" diye hiddetle gürleyiverdi. Bu gelen kız, Zinovyev'in hizmetçisiydi ve çok çalıştığını, dolayısıyla fazladan bir şeyleri hak ettiğini düşündüğü Zinovyev'den "Efendim" diye söz ediyordu ki ortalık bir anda savaş alanına döndü.

"Efendi ha! Biz devrimi bunun için mi yaptık; yoksa devrimi yapan efendiler miydi? Zinovyev artık bizden biri değil ve bir daha asla olmayacak."

Bu işçi kadınlar acımasız hatta yaban olmalarına karşın adalet konusunda çok hassaslardı. Devrim, yaşamlarının başat öğesiydi ve her yeni adımda bu kötücül eşitsizliğe maruz kalıyorlardı. Bu durum beni çok rahatsız etmişti. Kendimi Zinovyev ve diğer komünist önderlerin ellerindeki gücü kendi çıkarlarına kullanamayacaklarına şartlamıştım adeta...

...Beni şaşkına çeviren bir diğer olay ise pazarların et, balık, sabun ve hatta ayakkabıdan geçilmiyor oluşuydu. Bütün bunlar pazarlara nasıl sokuluyordu? Daha da önemlisi, nasıl oluyordu da bunlar alıcı buluyordu. Herkes kendine bu soruyu soruyor ancak kimse bir yanıt bulamıyordu. Bir gün bir saatçi dükkanındayken içeri bir asker girdi. Yidiş aksanıyla, Sibirya'dan henüz geldiğini ve elinde bir miktar çay olduğunu belirtti. Saatçi 50 pounda çayı derhal satın alabilirdi. Alışveriş oracıkta gerçekleşiverdi -ayrıcalıklı küçük bir azınlık dışında kimse bu lükse sahip değildi. Asker çıkar çıkmaz dükkan sahibine dönüp "Böyle yasadışı bir işi ulu orta yapmak biraz riskli değil mi?" diye sordum.

Onu şikayet edebileceğimden korkmuyor muydu? "Önemi yok" diye yanıtladı adam ilgisizce, "Çeka'nın her şeyden haberi var. Benden de askerden de payını alıyor!"

Canavarın sadece dışarıda değil Rusya'nın içinde de kol gezdiği konusunda şüphelerim artmıştı. Neden sonra her yerde rüşvet alan askerler ve dedektifler görmeye başladım. Bu evrensel bir hastalıktı ve üç yıl boyunca kıtlığın hüküm sürdüğü Rusya'da insanların rüşvet almaya hatta hırsızlığa başvurmaları kaçınılmazdı...

Endüstriyel Askerileştirme

...Mart, 1920'de yapılan Tüm Rusya Komünist Partisi 9. Kongresi'ne belli başlı birkaç konu damgasını vurmuştu. Bunlardan en önemlileri, işçilerin askerileştirilmesi ve endüstrinin idaresinde "tek adam" sistemine geçişi. Zorunlu çalışma, uzun zamandır Sosyalist Cumhuriyet yasalarında yer alıyordu. Ancak, bu iş, Troçki'nin demesiyle, "yalnızca küçük özel yöntemlerle başarılmıştı." Artık yasalar daha etkin bir biçimde uygulanmalıydı. Artık Rusya ekonomik başıbozuklukla mücadele edebilmek için askerleştirilmiş endüstriyel bir orduya ihtiyaç duyuyordu. Kızıl Ordu dahi farklı çevrelerden kuşatılmıştı. Fabrikalardaki gönüllü çalışma sistemi artık yerini askerleştirilmiş idareye bırakmalıydı.

Bu karar, kongredeki kimi komünist azınlıklar tarafından şiddetle eleştirilmiş olsa da parti disiplini galip geldi. Ancak, sular durulmak bilmedi: Konu üzerindeki hararetli tartışmalar uzun süre devam etti. Pek çok genç komünist, partinin aldığı kararı destekliyor, bunun başarılı bir adım olacağını düşünüyordu.

"Gönüllü çalışma sisteminin tam bir fiyat-koyla sonuçlandığı ortada. İşçiler, gönüllü olarak çalışmayacak; dolayısıyla, gelecek yıl sağ kalabilmek istiyorsak, endüstrimizde yeni yöntemlere başvurmalıyız." ...

...O sıralar Petrograd grev söylentileriyle çalkalanıyordu. İşçiler, yeni politikayı açıklamak amacıyla fabrikaları gezen Zinovyev ve kurmaylarını durumdan haberdar etmişti. Olayı birinci elden öğrenmek için fabrikaları ziyaret etmeye karar verdim... Ziyaret edilecek ilk yer,

en büyük ve en önemli makine ve vagon üretim fabrikası olan Putilov'du. İşçilere, yeni politikaya bakış açılarına ilişkin sorular yönelttim.

"Sanki yeterince baskıya maruz kalmıyormusuz gibi şimdi bir de askeri nagaika (kırbaç) ile çalıştırılacağız. Elbette, çalışmak zorundayız; aksi halde, endüstri kaçakları olarak cezalandırılacağız. Ama ne hakla bizden daha fazla çalışmamızı isterler? Zaten açıklıktan ve soğuktan kırılıyor; daha fazlasını vermeye gücümüz yetmez. Rusya'nın içine düştüğü talihsiz koşulları anlayabiliyoruz; ancak, kendimizi daha fazla heba edemeyiz. 800 gram ekmekle idare ediyoruz. Bununla yaşantımızı sürdürebilir miyiz? Ya çocuklarımız? Şimdi bir de bizi insanlarımızdan ayırıp Rusya'nın diğer ucuna gönderecekleri, oradaki kardeşlerimizi de topraklarından koparıp buraya süreceklere yeni bir plandan söz ediliyor."

Sendikalar

...Moskova'da yerine getirmemiz gereken pek çok formalite vardı. Birkaç günümüzü alacağını düşündüğümüz tüm bu işlemler tam iki haftamıza mal olmuştu. Neyse ki zorunlu ikametimiz ilgi çekici gelişmelere sahne olmuştu. Üçüncü Enternasyonal'in İkinci Kongresi için çok sayıda delege kente gelmişti; dünyanın dört bir yanındaki işçiler, yoldaşlarını bu vaatler karasına, devrimci Rusya'ya, yani ilk işçi cumhuriyetine göndermişlerdi. Delegeler arasında, Bolşevikler devrimin sembolü olarak gören anarşistler ve sendikalistler de vardı. (Altı ay öncesine kadar ben de onlarla aynı düşüncedeydim.) Moskova'dan gelen daveti büyük bir sevinçle kabul etmişlerdi. Bazılarıyla Petrograd'da görüşme şansım olmuştu ve şimdi bütün bu insanlar benden deneyim ve düşüncelerimi duymak istiyorlardı. Ancak, onlara ne söyleyebilirdim ki? Ya da söylediklerime inanırlar mıydı? Rusya'ya gelmezden önce, ben kendim yapılan eleştirilerin hangisine inanmıştım ki? Dahası, Bolşeviklere yönelik düşüncelerim halen tam anlamıyla şekillenmemiş, karmakarışık bir tepkimeler yığınınından ibaretti. Eski değerlerim yara alabilirdi; üstelik şu ana dek bunların yerine yenilerini koyamamıştım. Dolayısıyla, temel meseleler hakkında yorum yapmayıp arkadaşlarıma yalnızca Moskova ve Petrograd cezaevlerinin anarşistler ve diğer devrimcilerle dolup taşıdığı bilgisini vermekle yetindim. Ayrıca onlara araştırmalarını resmi rehberlerden bağımsız ola-

rak yürütmelerini önerdim; etraflarının sayısız rehber ve yorumcu tarafından kuşatılacağı ve bunların çoğunun Çeka'nın adamları olacağı konusunda uyarmayı da ihmal etmedim. Çünkü kararlı ve bağımsız bir çaba sarf etmeksizin doğru veriler elde etmeleri imkansızdı.

O sıralar Moskova'da gözle görülür bir telaş yaşanıyordu. Matbaacılar Sendikası bastırılmış, idari kadrosunun tamamı tutuklanmıştı. Bunun üzerine, Sendika da İngiliz İşçi Heyeti üyelerinin de davet edildiği bir halk mitingi düzenlenmişti. Mitingin beklenmedik bir katılımcısı daha vardı: Ünlü Sosyalist Devrimci Çernov. Çernov'un Bolşevik rejime yönelik ağır eleştirileri işçilerin ezici çoğunluğu tarafından büyük bir coşkuyla alkışlanmıştı. Konuşmasının ardından da, geldiği gibi, bir anda gözlerden kaybolmuştu. Menşevik Dan, aynı başarıyı tekrarlayamamıştı. O da söz hakkı almış, ancak, sonrasında kaçmayı başaramamıştı: Çeka tarafından yakalanmıştı. Ertesi sabah, Moskova gazeteleri Pravda ve İzvestia, Matbaacılar Sendikası hareketini karşı-devrimci ilan etti; Çernov'un konuşma yapmasına izin verilmesini ise şiddetle kınadı. Gazeteler, Sovyet Hükümeti'ne meydan okuma cüreti gösteren matbaacılar emsallerine örnek teşkil edecek cezalar verilmesini istiyordu.

Oldukça aktif bir örgüt olan Fırıncılar Sendikası da baskılardan payına düşeni almıştı. Sendikanın idaresi komünistlere devredilmişti. Aylar öncesinde, martta fırıncıların bir kongresine katılmıştım. Bolşevik rejimi eleştirmekten hiç çekinmeyen, işçilerin haklı taleplerini dile getirmekte kararlı davranan delegeler beni oldukça etkilemişti. Bu idari değişikliğin ardından, komünistlerden sözünü asla esirgemeyen bu cesur insanların bir daha konferanslara katılmalarına izin verilip verilmeyeceğini merakla bekliyordum. Bana fırıncıların "Shkurniki" (kavgacı) oldukları söylenmişti. *"Onlar sürekli grev kırıcılığı yaparlar; bir işçi cumhuriyetinde ise grevi sadece karşı-devrimciler ister."* Ancak, ben işçilerin bu türden bir mantık yürüttüklerine inanmıyordum. Evet, greve gittiler. Üstelik bununla da kalmayıp daha adi bir suç işlediler: Komünist adaya oy vermeyi reddederek kendi aralarından birini seçme cüretini gösterdiler. Fırıncıların bu eylemini birçok aktif üyenin tutuklanması izledi. Doğaldı ki, işçiler hükümetin keyfi yöntemlerine oldukça içerlemişti.

Daha sonra bu fırıncılardan bazılarıyla görüşme fırsatım oldu; Komünist Parti'ye ve hükümete karşı kinleri daha da artmıştı. Yanlarına Rus sendikaların ne denli güçlü oldukları ve ülkenin endüstriyel yaşamının denetimini pratikte ellerinde tuttukları bilgisi ile geldiğimi belirterek fırıncılara sendikaların mevcut durumunu sordum. Gülerek "*Sendikalar, hükümet yalakalarıdır. Hiçbir bağımsız işleve sahip değiller ve işçilerin en ufak bir söz hakkı yok. Sendikalar, hükümetin hafiyeliğini yapıyor sadece.*" Moskova'yı ilk ziyaretimde gördüğüm Moskova Sovyet Sendikaları genel başkanı Melniçanski tamamen farklı bir tablo çizmişti oysa...

...Ne var ki ben artık madalyonun öteki yüzünü de görmeye başlamıştım. Rusya'daki diğer pek çok şey gibi, sendikaların da iki yüzü vardı: Biri yabancı konuklara ve "gözlemcilere" dönüktü bu yüzlerin; diğeri ise kitlelere. Fırıncılar ve matbaacıların şu son dönemde başlarına gelenler öteki yüzü bütün çıplaklığıyla gözlerimin önüne sermişti. Sosyalist Cumhuriyet'teki sendikaların kazanımlarına ilişkin iyi bir ders olmuştu bu.

Mart ayında Moskova'nın büyük fabrikalarından birinin işçileri tarafından tertiplenen bir seçime izleyici olarak katılmıştım. Karşımda, Rusya'da o ana dek gördüğüm en ateşli kitlelerden biri duruyordu. Kendilerine uygulanan baskı ve

zulümlerin tüm izlerini yüzlerinde taşıyan kadın ve erkek işçiler loş bir ışıkla aydınlatılmış fabrika toplantı salonunu hınca hınç doldurmuşlardı. Bütün bu gördüklerim beni derinden yaramıştı. Bir anarşisti kendilerine temsilci olarak seçmişlerdi; ancak Sovyet otorite bu seçilmiş kişinin vekaletini kabul etmemişti. Bu, işçilerin Moskova Sovyetine gönderecekleri delegayı yeniden seçmek üzere toplandıkları üçüncü seçimdi. İki kez seçilmiş olmasına karşın, Sovyet otorite tarafından kabul edilmeyen anarşist adayın rakibi, Sağlık Komiserliğinin başı Semasçko'ydu. Bilgili ve kültürlü birini bulacağımı ummuştum; ancak, komiserin kullandığı dil ve sergilediği tavır, tam anlamıyla utanç vericiydi. Komünist olmayan birini seçmiş olan işçiler karşısında esip gürlemiş, onları Çeka ve paylarında yapılacak kesinti ile tehdit etmişti. Ancak, bunun dinleyicileri üzerinde onları karşısına almak ve temsil ettiği partiye duydukları nefreti artırmak dışında bir etkisi olmamıştı. Yine de nihai zafer Semasçko'nun olmuştu; işçilerin seçtiği anarşiste iftira atılmış ve daha sonra da bu masum işçi tutuklanıp cezaevine konmuştu. Bütün bunlar mart ayında olmuştu. Mayıs ayında, yani İngiliz İşçi Heyeti'nin ziyaretlerini sürdürdüğü dönemde, bu aday cezaevindeki diğer politik mahkumlarla birlikte açlık grevine başladığını açıkladı; bunun sonucunda da hepsi serbest bırakıldı.

DEVLETLİ DÜNYANIN DEĞİŞMEYEN MİLLİYETÇİLİĞİ

Rudolf Rocker'ın Milliyetçilik ve Kültür Kitabının Güncel Değerlendirilmesi

Gökhan Soysal

"Hiçbir iktidar kendini yalnızca zor kullanarak sürdüremeyeceğinden her zaman gerçek yüzünü gizleyen belirli bir ideolojiyle hırslarını aklamaya mecbur kalmıştır. Böylece milliyetçilik, doğru ve yanlış gibi bireysel kavramların yerine milli devletin vazettiği doğru mefhumunu geçirmeyi amaçlayan siyasi bir dine dönüşmüştür." Rudolf Rocker, tercümesi ve redaksiyonu sırayla Ali Çakıroğlu ve Aysin Önen tarafından

yapılan ve Kaos Yayınları'ndan geçtiğimiz ay çıkan "Milliyetçilik ve Kültür" adlı kitabının son sözünde böyle vurguluyor. Ve bu sözler bize hiç de yabancı gelmiyor, özellikle içinden geçtiğimiz şu günlerde.

"Milliyetçilik ve Kültür" hem fiziki olarak hem içerdiği konuların çeşitliliği açısından oldukça hacimli bir kitap. Bu kitapta Rudolf Rocker milli

devletin doğuşundan reformasyona, klasik Alman felsefesinden ırk teorilerine, Yunan şehir devletlerinden toplum sözleşmesine kadar birçok farklı konuyu modern görünümü milliyetçilik olan iktidar ve bunun karşıtı olarak kültür bağlamında değerlendiriyor. Bununla birlikte Rudolf Rocker kültür tanımlaması bağlamında içinde bulunduğumuz durumdan kurtulmanın da yolunu belirlemeye çalışıyor.

Rocker, kitabın İngilizce baskısına yazmış olduğu önsözde kitabın Alman okurlar için hazırlandığını ancak 3. Reich'in (Nazi Dönemi) buna imkan bırakmaması üzerine Almanya'da yayınlanamadığını aktararak başlıyor. Buna neden olarak da takip ettiği düşünce çizgisinin, totaliter devlet fikrinin temelinde yatan tüm teorik varsayımların en sert muhalifi olmasına bağlıyor. Bu nedenle kitabın çevirisinin yapıp

yayınlandığı -içinde bulunduğumuz- zamanı "manidar" olarak değerlendirebiliriz. Ana akım medyanın neredeyse sadece iktidar tarafından finanse edilip korunduğu, üniversitelerde birçok akademisyenin barış içerikli bir bildiriye imza attığı için işten çıkartılmakla kalmayıp ağır ceza mahkemelerinde yargılanmalarının olağan bir durum haline getirildiği, iktidarın hoşuna gitmeyecek her söylemin cumhurbaşkanına hakaret veya terör örgütü propagandası suçlamasına dönüştürüldüğü zamanlardan geçiyoruz. Son yıllarda iktidar tarafından topluma uygulanan baskı gittikçe arttığı için otoriterleşme, totaliter devlet, faşizm gibi kavramlar tartışmaların ana konularını oluşturuyor.

Bu nedenlerle bu yazıda Rudolf Rocker'a selam göndererek yaşadığımız topraklarda son 30 yılda dönem dönem artıp dönem dönem

azalan ama son yıllarda iyice çığrından çıkan milliyetçileşme ve muhafazakarlaşma sürecini merkezimize alıyoruz.

Milliyetçi Muhafazakar Bir Parti Olarak AKP

AKP kurulduğu zamanlarda kendisini "muhafazakar demokrat" bir parti olarak tarif ediyordu. Bu tanımlama çoğunlukla İslamcı bir parti olmadıklarının altı çizilerek yapılıyordu. Kurucularının "Milli Görüş" adı verilen ve önceden mensubu olduğu partilerinin daha önce birçok defa kapatılmış olmasının bu tür açıklamalarda hiç kuşkusuz büyük etkisi bulunmaktaydı.

AKP, kurulmasının hemen ardından yapılan seçimlerde birinci parti olmasına rağmen devletin militer aygıtlarındaki askerlerin devletin kurumlarındaki etkisinden çekinmekte ve açıklamalarını buna göre yapmaktaydı. Sonuç olarak henüz devletten korkan bir parti konumundaydı. Hükümet politikaları buna göre şekilleniyor, açıklamalar da buna göre yapılıyordu. Avrupa Birliği'ne katılmak için görünürde yüksek bir motivasyon gösteriliyor, askere karşı özellikle devlet içinde örgütlü bir şekilde yapılanmış dini cemaatlerle işbirliği yapılıyordu. Bu nedenle henüz milliyetçilik konusunda edilgen konumdaydı.

Yıllar geçtikçe AKP gücünü arttırmış olsa da iktidara gelmelerinden ve istedikleri kanuni değişiklikleri yapabilecek çoğunluğa kavuşmalarının üzerinden geçen 5 yıllık süre sonunda cumhurbaşkanlığı seçimi, hala büyük bir siyasi kriz olabiliyordu. Hukukiliği sorgulanır birtakım gerekçelerle önlerine hala engel çıkarılabiliyordu.

2008 yılında ise bu sefer AKP hakkında "laikliğe aykırı eylemlerin odağı durumuna geldiği" iddiasıyla kapatılma davası açılmıştı. Bu dava sonucunda birçok kişi tarafından partinin kapatılması beklenirken AKP kıl payıyla kapatılmaktan kurtuluyor ve hazine gelirlerinin yarısı kesiliyordu.

Ancak yıllar geçtikçe AKP, istediklerini yapabilir konuma gelmişti. Bu yıllar içinde "Ergenekon", "Balyoz" ve buna benzer birçok yargılamalarla devletin içinde AKP ve işbirliği içinde olduğu örgütlenmeler pozisyon alıyordu. Bu süreçte hükümetin en yetkili ağız tarafından Ahmet Şık'ın yazdığı ancak henüz bastırılma-

mış olduğu halde kopyalarına el konan "İmanın Ordusu" adlı kitabının, bombadan daha etkili olduğu iddia edilebiliyordu. Parti, artık kapatılma korkusunu atlatmıştı ancak bu sefer iktidarını sağlamlaştırırken işbirliği içinde olduğu örgütlenmelerle girdiği iktidar kavgalarının "MIT Krizi" gibi yansımaları oluyordu. Bu arada filler tepişirken çimenler eziliyordu. Muhalefetin üzerindeki baskı iyiden iyiye artmıştı.

2013: "Biz her türlü milliyetçiliği, ayaklarının altına almış bir iktidarız."

Burada bir parantez açmak oldukça önemli. Bu sözler çok değil daha 6 yıl önce Recep Tayyip Erdoğan tarafından söylenmişti. "Bizim kadim medeniyetimizde asla böyle bir farklılık, asla ayırım olmamıştır." dediği konuşmasında Erdoğan daha sonra "Artık inkar, ret, asimilasyon politikaları yok. Bunların hepsi ayaklarımızın altında. Kürt'ü de Arap'ı da Türk'ü de Laz'ı da Çerkez'i de Gürcü'sü de hepsi benim kardeşim." diyordu ve ekliyordu: "Biz her türlü milliyetçiliği, ayaklarının altına almış bir iktidarız." Bu sözün söylendiği aylarda, birkaç yıl önce başarılı olamayan "Kürt Açılımı" deneyimi ve Roboski Katliamı gibi çok önemli gelişmelerin ardından PKK ile yapılan ve henüz kamuoyuna açıklanmayan görüşmelerin sonuna geliniyor; "Çözüm Süreci" kamuoyuna açıklanıyordu. 2013 Newroz'unda ise Amed'de Abdullah Öcalan'ın mektubu Pervin Buldan ve Sırrı Süreyya Önder tarafından okunuyordu.

2013 yılında büyük önem taşıyan gelişmeler, bunlarla sınırlı değildi. Mayıs ayının sonunda yıllar içinde topluma dozajı yükselerek uygulanan baskıya karşı Gezi Parkı'nda başlayan eylemler yaşadığımız topraklarda hemen her yerde gösterilerin yapıldığı ve AKP'ye iktidarını kaybetme korkusu yaşatan Gezi Ayaklanması'na dönüşüyordu. AKP yıllar içinde uygulamış olduğu baskıların ardından gelişen süreçte Gezi'yle birlikte iktidarını kaybetme korkusunu yaşamasının ardından Gezi Parkı'nın yıkılmasından vazgeçilmesi gibi geri adımlar atsa da genel olarak baskıyı azaltmak yerine arttırma yolunu seçiyordu.

Ancak 2013 yılı böyle bitmedi. Yıllar boyunca işbirliği içinde "düşmanlarını" alt eden AKP ve Fethullah Gülen, bu sefer birbirleriyle açıktan açığa kavga ediyorlardı. 17-25 Aralık'ta yapılan operasyonlar hükümetin en yakınlarını dahi

kapsıyor ve özellikle servis edilen ses kayıtlarının ardından iktidarda çeşitli çatlaklar görölüyordu.

Milliyetçi Muhafazakar Bir Devlet Olarak AKP

Bahse konu bu polis operasyonlarının Başbakan Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'a kadar uzandığı, böylece Erdoğan'ın elinin kolunun bağlandığına dair yorumların yapıldığı bu günlerde AKP bu operasyonlara karşı çoğunlukla bütünlüklü durarak karşı koymayı başardı. Bu operasyonlar sonucunda iktidar ortağı olarak adlandırılacak Gülen'in dini örgütünün etkisi büyük oranda kırıldı. En azından toplumun çoğu böyle düşünüyordu. Ancak iyiden iyiye iktidardan düşme korkusuna düştüğü ölçüde baskıyı da arttırmaya devam eden iktidar, devletin her kurumuna güvenilir olduğunu düşündüğü insanları yerleştirmeyi hızlandırdı. Erdoğan, başbakanlıkla yetinmeyerek cumhurbaşkanı oldu.

Kesin bir sınır çizilemese de özellikle bu operasyonlarla birlikte AKP'nin devletleşme sürecinin iyiden iyiye hızlandığını söyleyebiliriz. Bu devletleşme sürecini hızlandıran iç ve dış politikada yaşanan gelişmeler de üstüne eklenince değişmekte olan 1923'te kurulan TC Devleti'nin yeni hüviyeti belirginleşmeye başladı. Bu gelişmelerden en önemlileri, Suriye'de başlayan iç savaş ve bu süreçle birlikte özellikle Irak Şam İslam Devleti'nin saldırıları sonrası gelişen Rojava'daki özgürlük mücadelesi ile Fethullah Gülen tarafından yapılmak istenen başarısız darbe girişimi oldu. Başarısız darbe girişimi bir yandan ideolojik olarak iktidarın söylemlerini "antiemperyalist çizgi"ye kaydırıldı. Darbe girişimiyle birlikte bu dini örgütle önemli veya önemsiz bağı olup iktidara yakın olmayan onbinlerce devlet memuru, ilan edilen olağanüstü hal koşullarında herhangi bir ceza yargılamasına dahi tabi tutulmadan görevlerinden alındı. Yani istedikleri gibi şekillendirilebilecekleri bir devlet yaratma şansı doğdu. Erdoğan da bu durumu daha darbe sabahı "Bu hareket, Allah'ın bize büyük bir lütfudur" diye değerlendirmekten çekinmedi. Görevden alınanların yerine amaçlarını gerçekleştirilmesine yardımcı olacak isimler yerleştirildi, buna özellikle tasfiyelerden sonra kritik görevlerdeki yargı mensuplarının dahil olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Rojava'da Kürtlerin eline silah alarak ulus-

lararası politik arenanın doğrudan bir öznesi olarak sahneye çıkmasının belirgin sonuçları ise bu topraklarda "çözüm süreci"nin tamamen rafa kalkmasıyla birlikte AKP'nin milliyetçilik ideolojisine sıkı sıkıya sarılması oldu. Çözüm sürecinde hemen herkesin lanetlediği "90'lar" geri dönüyor ve bu duruma ses çıkartanların kendini hapisanede bulmaya başlaması hızlanıyordu.

Pratikte 90'lara geri dönülmekle birlikte, milliyetçilik söylemleri TC Devleti'nin başlarına dönmekteydi. Saman alevi gibi olsa da bu süreçte AKP'nin Atatürkçü söylemi bile kullandığı görüldü. Değişim iddiasıyla iktidara gelen parti, kendi taraftarlarını dahi şaşırtacak biçimde değişmişti.

AKP'nin hükümeti ele geçirdiği 3 Kasım 2002'den bu yana, geçtiğimiz 17 yılda hala oldukça eleştirmekte olduğu TC'nin tek parti sistemiyle yönetildiği zamanlara oldukça benzemeye başladığını söyleyebiliriz. Tek parti sisteminde parti ile devlet ayrımı hemen hemen ortadan kalkmış haldeydi. Dönemin tek partisi CHP'nin bir ildeki başkanı örneğin o ilin valisi sıfatını da kazanıyordu. Günümüze gelindiğindeyse -henüz bu sıfatların birleştirilmemiş olmakla birlikte- AKP'nin il başkanlarının etkisinin, valilerin görev alanlarında dahi onların etkisinden daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Dönemin tek partisi devletin birliğini sağlamak için henüz eğitimle, askerlikle ve başka çeşitli araçlarla istediği gibi oluşturmamış olsa da milliyetçi söylemlere başvurmaktan hiç çekinmemişti. Devletin egemenliği zaman zaman idamlarla Dersim örneğinde gördüğümüz gibi zaman zaman da katliamlarla sağlanmıştı. O günlerden bugüne değişmeyen şey, her zaman en önemli ideolojik aracın milliyetçilik olmasıydı.

AKP'nin ister istemez feyzaldığı tarihsel örneğine baktığımızda Rudolf Rucker'ın "Modern milliyetçilik, kişinin kendi ülkesini ya da halkını sevmesinden kaynaklanmaz. Tersine kaynağını, çoğunluk iradesine tamamen ters düşse bile halka belirli bir devlet biçimini dayatmaya kararlı, diktatörlük heveslisi bir azınlığın tutkulu planlarından alır." demesi yerli yerine oturuyor. Rudolf Rucker'a göre semavi ve dünyevi otoritenin "Tanrın, Rab benim!" ve "Otoriteye itaat et!" şeklindeki iki düsturu aynı kaynaktan doğmadır ve siyam ikizleri gibi birbirine yapışıktır.

AKP, kuruluşundan 2013-2014 yıllarına kadar milliyetçiliği elden bırakmamakla birlikte daha çok muhafazakar kimliğiyle kendinden övgüyle bahsederken yukarıda bahsedilen gelişmelerden sonra milliyetçilik söylemleri aşırı milliyetçi MHP'yi dahi kolayca yanına çekebilecekleri bir yörüngeye oturdu. AKP gibi milliyetçi ve muhafazakar bir demokrat parti olduğunu iddia eden partinin, Roker'ın tam da anlatmak istediği şeyleri bünyesinde barındırdığını söyleyebiliriz. Geçmişten gelen muhafazakarlık söylemleri ile son yıllarda iyice öne çıkarılan milliyetçilik söylemlerinin siyam ikizleri gibi birbirine yapışık olduğunu söyleyebiliriz.

"Milli İrade"den "Milli Beka"ya

AKP, iktidara geldiğinde başının üstünde salanan demoklesin kılıcı tehdidi nedeniyle liberal kesimler dahil birçok kesimle işbirliği yapmış olsa da iktidarını sağlama aldıkça yol arkadaşlarından kolayca vazgeçti. Hatta onlara hapis yolunu dahi sonuna kadar açmakta tereddüt etmedi. AKP, iktidarı sağlamlaştırdıkça liberal söylemleri bir kenara bırakmakta hiçbir beis görmedi. Liberal söylemler azaldıkça bu söylemlerin yerini iyiden iyiye milliyetçi söylemler almaya başladı. Hiç kuşku yok ki Gezi Ayaklanması'nın ardından yıllar boyunca iktidarını sağlamlaştırmak için ittifak kurduğu Fethullah Gülen ile giriştiği iktidar mücadelesinin sonucunda askeri bir darbeye iktidarı kaybetmekle burun buruna kaldı. Erdoğan'ın düştüğü denizde sarıldığı yılan, liberalizm değil muhafazakarlık soslu milliyetçilik oldu. "En gelişmiş ifadesini İtalyan faşizmi ve Alman Nasyonal Sosyalizmi'nde bulan modern milliyetçilik, her tür liberal düşüncenin ölümcül düşmanıdır." diyen Rudolf Roker'ın bu tespiti de AKP'nin, Gezi Ayaklanması'na finansal destek oldukları iddiasıyla özellikle liberal olarak bilinen isimleri soruşturma ve cezalandırmaya çalışma politikasının türemesiyle tekrar kanıtlanmış oldu.

Ekleme gerekir ki Rudolf Roker'a göre millet, devletin nedeni değil sonucudur. Ona göre devleti yaratan millet değil milleti yaratan devlettir. Başkanlık sistemine de geçişle birlikte yepyeni bir devlet yaratan AKP'nin, milliyetçilik söylemlerinin artmasını bu açıdan baktığımızda garip karşılamamamız gerekir. Yeni bir devlet, yeni bir milliyetçilik söylemi gerektirmektedir. Bu yeni devlet ki en büyük dış mihraklara karşı dik durabilirken yerel seçimlerde bile "milli

beka" sorunu yaşayabiliyor. Bu abesliği örten-se milliyetçilik oluyor.

"Milli Beka" Sorununda Son Aşama: Yeni Zelanda Saldırısı

Milliyetçilik, deyim yerindeyse girdiği kabın şekli alabilen bir ideoloji. Doğal olarak söylemler de buna göre rahatça şekillenebiliyor. Bunun son örneği Yeni Zelanda'da bulunan Christchurch şehrindeki camilere yapılan ve sonucunda 49 kişinin katledildiği saldırılar oldu. Bu saldırıya dair görüntüler, yaklaşan yerel seçimler öncesi iktidar partisi tarafından yapılan mitingde on binlerce kişiye izlettirildi. Camiye yapılan bir saldırı olması itibarıyla dini bir nefret içeren bu saldırı, 1. Dünya Savaşı'nda Yeni Zelanda askerlerinin Çanakkale'de savaşırılmasına atıf yapılarak hemen milliyetçi bir düzleme de çekiliverdi. Çanakkale Savaşı'nın 104. yılı için düzenlenen törende Suriye, Irak, Kıbrıs, Almanya ve Kıbrıs gibi devletlerin ismi geçilerek "milli beka" mücadelesi içinde olduğuna dair milliyetçi söylemlerine atıf yapan Erdoğan, Yeni Zelanda'da gerçekleştirilen bu saldırıyla kendilerine mesaj verildiği iddia etti. Konuşmasına devamla Erdoğan popülist söylemine devam ederek "Dedeleriniz geldi, kimi ayaklarının üzerinde kimi tabutla geri döndü. Aynı niyetle gelecekseniz bekleriz. Sizi de dedeleriniz gibi uğurlayacağız." dedi.

Yeni milliyetçilik söylemlerinde dini referanslı söylemlere yer verilmesi artık şaşırtıcı olmaya-
cak. Kritik dönemlerde dış politikada yaşanan gelişmeler, iç politikada çeşitli manevralar için kullanılagelmıştır. Ancak son zamanlarda özellikle seçim öncesine kriz denk gelmezse bile suni krizler oluşturularak hemen popülist söylemlerle milliyetçi söylemlerde tavan yapılıyor. Yeni Zelanda da bunun son örneği.

"Çözüm Süreci" ve Milliyetçilik

Devletin "Kürt sorunu" olarak nitelendirdiği Kürt halkının özgürlük mücadelesi, bu topraklarda TC Devleti'ni yönetenler için her zaman kullanışlı bir propaganda aracı olduğu gibi devletin değişen (veya tek parti bağlamında aslına rücu eden dersek) hüviyetinde de bir propaganda aracı olarak kullanılıyor. İronik olan durumsa aynı kişiler tarafından çok değil 5-6 yıl önce söylenen şeylerin tam tersinin söylenilmesi.

Yenilenen milliyetçilik söyleminin en açık görüldüğü kısımlarsa parlamenter söylemlerde yaşanan değişiklikler oldu. 2012 yılında bizzat dönemin başbakanı Erdoğan tarafından BDP'li vekillere ithafen "Eğer Meclis diyorsan gel mücadeleni Meclis'te ver. O zaman seninle müzakere masasına oturacak iktidarı bulursun." açıklaması yapılmıştı. O günden bugüne gelişen süreçte, HDP'nin eş başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ dahil birçok vekilin dokunulmazlıkları kaldırılarak meclisten alındı ve her biri farklı hapisanelere götürüldü.

Bu süre içinde de 2014 yılının sonlarında Abdullah Öcalan ile görüşen HDP heyeti, Öcalan'ın "4-5 ay içinde çözüme ulaşmanın mümkün olduğunu belirttiği, bunu sağlayacak kararlılığın gösterilmemesi durumunda 'darbe olabileceği' uyarısında bulunduğunu" belirtmişti. 15 Temmuz 2016'daysa 2 yıl önce söylenmesine rağmen dikkate alınmayan bu ifade gerçek oldu.

Yazının başında Rudolf Rocker'ın iktidarın gerçek yüzünü gizlemek için belirli bir ideolojiye ihtiyaç duyduğunu söylediğini vurgulamıştık. İçinden geçtiğimiz şu günlerde Rocker'ın vurguladığı gibi doğru veya yanlış bir ahlaki önerme içeren bireysel kavramların yerini milli devlet söylencesi aldı. Devleti yöneten azınlık tarafından milletin yararına ne uygun görülürse doğru da o oluyor. Aynı dinler gibi iyi veya kötü olan değil dinin emrettiği yapılıyor. Milliyetçilik siyasi bir dine dönüşmüş oluyor.

Çözüm Süreci'nde dağdan inişlerin sağlanacağı söylenmişti. Dağdakilere silahlarını bırakma ve siyaset yapacaklarsa mecliste yapmaları salık veriliyordu. HDP'nin genel seçimlere parti olarak girip 80 darbesinin getirdiği yüzde onluk engeli aşmasıyla AKP tek başına hükümet kurabilecek çoğunluğu kaybetmesi ve Rojava'da yaşanan gelişmelerle her şey tersine çevrildi. Sıcak çatışmalar tekrar başlamakla kalmadı özyönetim ilanlarının ardından bir hendek süreci yaşandı.

Bu durum kamuoyunda gündem oldu olmasına ama hemen bastırılmaya çalışılan sesler dışında bir etki doğurmadı. İster istemez Rocker'ın şu sözlerini akla geliyor: "Milletin kolektif sorumluluğu, bireyin adalet duygusunu

öldürerek insanı yapılan haksızlığı göz ardı etme noktasına kadar götürür. Öyle ki milletin menfaatleri için yapıldığında haksızlık gerçekten de göze erdemli bir eylem gibi görünür." Savaş hukukunu dahi ihlal eden eylemler, bu şekilde bir övünç kaynağı olarak sunuldu.

Tüm bu sokağa çıkma yasaklarının en çok gündem olduğu konu ise Barış İçin Akademisyenler'in yayınlamış oldukları "Bu suça ortak olmayacağız! Em ê nebin hevparên vî sûcî!" adlı metin oldu. Bu metni imzalayan 2000'i aşkın akademisyenin yüzlercesi OHAL şartlarının da getirdiği kolaylıkla işten atıldı, pasaportlarına el konuldu, başka yerlerde iş bulmaları engellendi ve haklarında ağır ceza mahkemelelerinde davalar açıldı. Dönemin cumhurbaşkanı Erdoğan da 2012 yılında BDP'li vekiller için yapmış olduğu açıklamayı revize ederek bu sefer akademisyenlere seslendi: "Siyaset yapmak isteyenler parlamentoda siyasetlerini yapsınlar ama yok parlamentoda bunu yapamıyorlarsa bunlar da gitsinler hendek kazsınlar veya dağa çıksınlar." Sırrı Süreyya Önder'in Newroz'da Öcalan'ın mektubunu okumak dahil "Çözüm Süreci"nde yer aldığı çalışmalar sonucunda şu anda hapiste olması, bu süreçte gelinen noktayı gösteriyor.

Siyasi Bir Din: Milliyetçilik

Sonuç olarak geldiğimiz süreçte milliyetçiliğin siyasi bir dine dönüşmesinin canlı tanıkları olduk. Devleti tamamen ele geçirmiş olan bir parti, milliyetçilik ideolojisini de kendi çıkarları doğrultusunda revize ederek söylediği her şeyi büyük çoğunluğun gözünde haklı çıkardı. Milliyetçiliğin siyasi bir din olarak yerini almasının bunda payı oldukça büyük. Kürt Özgürlük Hareketi'ne ilişkin söylemlerinde, 5-6 yıl önce dağdan inişin önünü açacağını söyleyen iktidar sahipleri şimdi kendilerine yönelik her eleştiriye hukuk sopasıyla cezalandırarak deyim yerindeyse dağa çıkışın önünü açıyor. Siyasi parti çalışmalarına katılmak gibi asgari siyasi faaliyetler dahi cezalandırılarak insanların önündeki yasal yollar kapatılıyor. Bu durumun nereye kadar gideceği meçhul. Milliyetçilik söz konusu olduğunda popülist söylemlerle iktidarın devamlılığını rahatlıkla sağlanacağı kabul edilebilir ancak sonuçları her zaman geri çevirebilir şeyler olmadığı da tarihsel örnekler göz önüne alındığında tecrübeyle sabit.

HARCA HARCA, SÖMÜR SEPETLE DİRENİŞLE BİTİR

Aslan Kızılçay

Başlığın çok da özgün olmadığıнын farkındayım. Fakat sömürü bu denli yaygınlaşmışken onu teşhir etme gayretinde olan bizler de payımızı alıyoruz. Klişeleşmemek için elimizden geleni yapsak da kendimize ait olmayan klişe korku hikayelerinin içinde tıklıp kalabiliyoruz. Belki yıllardır aynı sloganları aynı kafiyelerle atmamız ve yazmamız bundandır.

Öncelikle bu şirket sloganının -farklı bir anlamda da olsa- ne kadar "gerçekçi" olduğundan bahsedelim. 2 farklı mağazasında çalıştığım sürede, ortalama bir A-101'de mağazanın genişliğine göre 6 personel bulundurma zorunluluğu olduğunu öğrendim. Bu personeller dönüşümlü şekilde çalışmalı, izin ve haftalık tatil buna göre dağıtılmalıdır. Kağıt üzerinde ne kadar adil ve "normal". Ancak gerçek hiç de böyle değil. Çalıştığım iki mağazada da sorumlu yardımcısı dahil 4 kişiydik. Bir de canı sıkıldıkça gelen mağaza sorumlusu (M.S) vardır ki o hepten ayrı bir hikaye.

Bu mağazada sürekli bulunan bu 4 kişi mağazadaki her işten sorumludur. Önyüz yapmak,

yerlere mob atmak, toz almak, paket açmak, kasaya bakmak, indirim ve spot sepetlerini düzenlemek, haftada 1 gün yaş temizlik yapmak, yük paleti indirmek ve tabii ki S.K.T (son kullanma tarihi) yapmak. Buna neden bakmak veya kontrol etmek değil de “yapmak” dediğimi sonra açıklamaya çalışacağım.

Sayım Var Bahanesiyle Verilmeyen İzinler

Çoğunlukla fiziksel güç gerektiren ve kağıt üzerinde en az 6 kişinin dönüşümlü yapması gereken bu işler 4, bazen de 3 kişiye yükleniyor. Az işçi-çok iş mantığıyla yürütülen bu düzen, çalışanların işsizlik ve firmada sıklıkla başa gelen açıklamasız maaş kesintisi gibi korkularla patronlar tarafından güvenceye alınıyor. Normalleştiriliyor. Örneğin benim çalıştığım ilk mağazada biri sorumlu yardımcısı da dahil olmak üzere üç kadın ve bir erkek çalışmakta. Vardiyalar sabahçı (8:30 - 17:30), akşamcı (13:00 -21:30) şeklinde dağılmakta. Yani mevcut çalışanlar da bir arada iş bölümü yapamıyor haliyle.

Paletler var, mal gelecek, sayım var bahaneleriyle hakkımız olan izinler birçok kez engelleniyor. Yine bir gün mal paleti gelecek ve koliler indirilecek denmişti. O sırada kendisinden çok daha ağır yoğurt kolisini dolaba dizmek için kaldıran kadın arkadaş diz çöküp kaldı. Yürüyecek hali bile kalmadığı belli olduğu için arka ofise götürdük, dinlenmesini sağladık. Kolilerle de biz ilgilendik. Haliyle de bayram günü kasa da tek kişi kaldı. Müşterilerden gelen somurtmalar, sessiz sövgüler, şikayetçi mırıldanmalar eşliğinde tek kişi normalde 2 kasiyerin bakması gereken mağazayı tek başına cinnet sınırlarında gezinerek idare etmek zorunda kaldı. Durumu bölge sorumlusuna bildirdiğimizde de gayet rahat bir tavırla eleman alımına "gerek olmadığını", "aslan" gibi olduğumuzu söyledi(!)

Beli rahatsızlanan arkadaşın durumunu anlattığımızda, 1-2 saat dinlenirse geçeceğini söyleyerek muazzam ortopedi ve iş sağlığı bilgisiyle de bizi aydınlattı, sağ olsun. İşe başlama öncesinde okutulan fakat çoğumuzun okumadığı formda bu tarz durumlarda fenalaşan personelin, bir personel arkadaşıyla birlikte en yakın hastane veya sağlık ocağına gitmesi gerektiği yazıyor. Aynı formda yazan mağaza tipi - personel sayısı eşleşmesi de dahil birçok maddede olduğu gibi tabii ki buna da uyulmuyor. Uyulmaması ise "normal" karşılanıyor.

Bu şikayetlerimiz, mağazaya geldiği sayılı zamanlardan birine denk gelirse bölge sorumlusuna sözlü şekilde dile getirildiğinde, o sürekli gülyüzü ve rahatsız edici derecedeki pozitif tavrı maske yapmış bölge sorumlusu, sohbet konusunu coğrafyamızdaki işsizlik rakamlarına getiriyor.

"Son Kullanma Tarihi" Siliniyor ve İki Hafta Sonrası Yazılıyor

Yukarıda bahsettiğim "S.K.T yapmak" kavramına gelem. Tüketim mallarının Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen son kullanma tarihinden sonra tüketilmesi, ürünün kimyasındaki değişimlerden ötürü "zararlıdır". Hatta yoğurt, kefir, ayran gibi laktik asit içeren ürünlerde bu zarar çok ciddi sağlık sorunlarına kadar gidebilmektedir. Ancak A-101'de bir ürünün son kullanma tarihi yaklaştığında bölge sorumlusu mağaza sorumlusuna bunların "bir şekilde" satılması gerektiğini söyler. Nasıl olacağı, so-

rumlunun insanıyeti ve yaratıcılığına kalır. Son kullanma tarihi yaklaşan sütü alana, yine tarihi yaklaştıkça olan kraker hediye edilen kampanyalar düzenlenir örneğin. Yani temizlik elemanlığı, kasiyerlik, depoculuktan sonra pazarlamacı olarak da bulursunuz kendinizi.

Maaş günü kartlara yatan eksik tutarlar, satmanız istenen süt miktarına denk oluyor. Bundan bahsettiğimde aldığım yanıt maden ocaklarına başvuru yapan işsiz sayısı ve kağıt toplayıcılığı örnekleri oluyor. İkinci çalıştığım mağazada daha değişik bir örnekle karşılaştım. M.S. da dahil hepimiz tarihi geçmiş yoğurtları kartlarımızdan çekiyor ve çöpe atıyorduk. Sağmalığı eşit şekilde sırtlıyorduk. Fakat başka bir olay daha var ki çok ayrı bir konu.

Karşılaşınca önce şaka yaptıklarını sandığım fakat birçok şubede bilinen bir olay olduğunu öğrendiğim S.K.T yapmak. Basitçe anlatmak gerekirse paket üzerindeki S.K.T'ler bir miktar çamaşır suyu ve pamukla siliniyor; asetat kalemlemlerle yenisi, çoğunlukla 2 hafta ileri tarihli yazılıyordu. M.S bunu yapmadığımız takdirde hepimizin maaşından kesileceğini söylediğinde başka çare zaten kalmıyordu. Malum "işsizlik var".

Harcıyorlar, Sömürüyorlar, Kovuyorlar Hatta Zehirletiyorlar

Velhasıl sloganda da bahsedildiği gibi işsizlik, güvencesiz iş koşulları, ekonomik sıkıntılar derken içeride sömürüldüğümüzün ne kadar farkında olursak olalım, haksızlıkları ve yanlışları ne kadar görürsek görelim hiçbirimiz A-101'e göre "harcanamaz" değiliz. Kapıda sıra bekleyen milyonlarca işsiz gencin varlığı sır değilken hem de. Bu durumda o kadar doğru bir slogan üretmişler ki harcıyorlar, sömürüyorlar, kovuyorlar hatta zehirletiyorlar yine bitiremiyorlar.

Yoksulluğa, sömürüye karşı ses çıkaranların şiddetle bastırıldığı bu dünyada her yanlış içselleştirilip kanıksanıyor. Bunu dile getirdiğimizde "dünyanın hali bu", "herkes bu durumda", "düzen böyle" cümleleriyle karşılaşıyoruz. Sömürü yerçekimi ya da suyun kaldırma kuvveti kadar beynimize, hayatımıza işlemiş bir doğa kanunu olarak çıkıyor karşımıza. Bizi halen ayakta tutansa başka bir dünyanın umutlarından başka bir şey olmuyor.

BİLİMSEL SOSYALİZM'DEN EKOSOSYALİZM ÇIKAR MI?

***1960'lı yıllarda SSCB Devleti, Kazakistan ve Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'ndeki pamuk üretimini arttırarak dünya pamuk pazarında kapitalist rakiplerine üstünlük sağlamak istedi. Sovyet bilim insanlarının -yapılacak müdahale sonrası- Aral Gölü'nün kuruyacağını rapor etmesine rağmen, Politbüro Seyhun ve Ceyhun nehirlerinin sularının, pamuk tarımı yapılacak arazi-
lere yönlendirilmesini onayladı. Dünyanın en büyük 4. gölü olan Aral Gölü, kendine akan sulardan mahrum kalmasından dolayı 1960 yılından 1998 yılına dek %80 küçüldü.***

*"trrrrum, trrrrum, trrrrum! trak tiki tak!
makinalaşmak istiyorum!
beynimden, etimden, iskeletimden geliyor bu!
her dinamoyu altıma almak için çıldırıyorum!
tükrüklü dilim bakır telleri yalıyor,
damarlarımda kovalıyor oto-direzinler lokomotif-
leri!"*

Nazım Hikmet RAN

Dünyanın en büyük şirketleri bile doğaya uyumlu otomobiller, bulaşık makineleri, giyecekler üretti. Medya "yeşil"e bürünmüş, dünyanın içinde bulunduğu ekolojik krizle ilgili bilgilendirici programlar yapıyor. Eski ABD başkanı Bill Clinton, Uzakdoğu'dan Afrika'ya çevre ile ilgili bilgilendirici seminerler veriyor. Çevre kahramanları Greenpeace aktivistleri "bu gidişe bir dur demek için" neredeyse her sene kendilerini sarkıtacakları bir köprü buluyor. Organik pazarlar, organik yiyecekler, her şeyin doğal... Ekoloji, dört bir yanımızı sarmış durumda!

1960'lardan bu yana siyaset sahnesinin önemli akımlarından biri yeşil hareket. Roma Kulübü Büyümenin Sınırları'nı yayınladığından bu yana, yeşil siyaset felsefesi de, hareketi de bir hayli yol katetti. Tabi ki bu tarz bir gelişmeye neden olan etmenlerden biri, kapitalizmin içinde bulunduğumuz zaman diliminde ulaştığı boyut. Gittikçe karmaşıklaşan, teknolojik açıdan büyüyen, küreselleşen, farklı iktidarlara ilişkilenen kapitalizmin yarattığı ekolojik tahribat, artık herkesin kabul ettiği bir gerçek.

Ekolojik krize karşı önlemler farklı coğrafyalarda farklı aktörler tarafından yürütülüyor. Greenpeace, WWF gibi neredeyse tüm dünyada aktif olan birçok STK dışında, yeşil hareket somut anlamıyla siyaset arenasında. Yeşiller Partisi, özel-

likle Avrupa'daki devletler bünyesinde bir hayli aktif ve parlamentoda siyaset yürütüyor. Sol partilerin, ekoloji hareketiyle yakın teması Batı'da 1960'lara dayansa da, yaşadığımız coğrafyada yakın zamanda fark edilen ekoloji meselelerinin toplumsal hareketlenmelerdeki etkisi, sol partilerin ekoloji meselelerine yönelmesine yol açtı.

Batı'da solun ekoloji ile teması, eko-sosyalizm gibi farklı hareketlerin ve düşüncelerin evrilmesine yol açtı. Bu durum, özellikle ekoloji meselesinin farklı bir düzlemde değerlendirilmesine neden oldu. Bu değerlendirme önemliydi. Çünkü, liberal bir çevreci duyarlılıktan çok daha fazlasıydı solun ekoloji ile buluşması. Bu buluşma sadece, sol açısından değil, ekolojik sorunlara karşı politikleşen insanlar için de önemliydi. Özellikle yaşam mücadelelerinde belirginleşen bu politik tutum, ekolojik mücadelelerin bu coğrafyada yakın bir zamanda neye evrileceğini görmemiz açısından da önem taşıyor.

Sosyalizmin Ekoloji Anlayışı

Önceleri, "çevre meseleleri" olarak görülen ve fazla önemsenmeyen ekoloji, kriz haline dönüştüğünden bu yana kimsenin kaçamayacağı doğal bir gerçek. Ekolojik kriz, modern uygarlığın en küçük zincirine dahi zarar verdiğinde, bu diğer zincirlere de etki edebiliyor. Dengelerin bu kadar iç içe geçtiği bir zeminde ekonomik dengeler de, siyasi dengeler de, sosyal dengeler de aniden bozulabilir bir durumda.

Yeni toplumsal mücadelelerde bir dinamizm niteliği olarak görülen ekoloji hareketi, klasik toplumsal hareketlerin ilgisini çekmiş durumda. Bunda ekolojik tahribatların şirketler ve devletler eliyle yapılıyor olmasının ve buna karşı çıkış için insanların bir araya geliyor olmasının büyük bir payı var.

Yaşam alanlarının devlet ve şirketler eliyle katlediliyor olması, buna karşı bir örgütlenme dinamiği oluşturdu. Bergama köylülerinin "haklı" mücadelesi hepimizin aklında. Benzer yerel mücadelelerle beraber, kapitalizm ve devlete karşı yürütülen mücadeleler farklı bir yerden politik ve herkesin gözünde meşru bir anlam kazanmaya başlıyor.

Bu durum, solun bu yeni sorunlar karşısında eski tarz hareket etme mantığının gözden geçmesine neden oldu. Beslenen kaynakların güncelliğini kaybettiği fark edildi. Birçok Marksist, çıkıp Marksizm'in güncellemeye ihtiyacı olduğunu söyledi. Kapitalizmin sadece "sınıfsal" eleştirisinin yetersiz olduğu, kapitalizmin başka boyutlarının da olabileceği solun kaynaklarına geri dönmesine yol açtı.

Bu tarz bir yeniden değerlendirme, güncel parametrelerle beraber Marksist ideolojiyi "şimdi"yle uyumlu hale getirmeyi hedeflese bile insan ve doğa arasındaki ilişkinin kuruluşunu sorgulamak, bu ilişkinin sorgulanmasının elzem olduğu bugünlerde, Marksist felsefenin ekolojik sınırlarını göstermek açısından önem taşıyor.

İnsan-Doğa Karşıtlığı

İnsan ve doğa arasındaki ilişkiye, insanın doğayı dönüştürme girişimi olarak düşünülen "emek" süreciyle beraber varoluşsal bir mücadele atfettiğimizde; insanı, doğa dışında bir gerçeklik olarak ele almaya başlarız.

Bu emek süreci, insanın toplumsallaşmasıyla ilişkilidir Marksizm'de. İnsanın bilinçli faaliyetleri ile doğayı değiştirme sürecidir. Marksizm, insanın insan olma durumunu bu noktaya koyar, bilinçli bir şekilde doğayı dönüştürdüğü sürece özgürleşir insan. İnsanın kültürünü kurduğu bu aşama, doğaya bağlı olmaktan kurtarmıştır insanı.

Murray Bookchin'in ikinci doğa dediği bu kültür, zorunlu olarak doğayı değiştirecektir Marksizm'de. Bu tarz bir değişimin olumsuz bir yanı olmadığını savunan eko-sosyalizm, sorunu bu kültürel dünya içerisinde evrilen kapitalist üretim tarzına koyar. Ancak bu üretim aşaması bile, belli bir aşamaya kadar, insanın "doğadan özgürleşme" sürecinin bir parçasıdır. Yani son birkaç yüzyıllık dönem öncesine kadar, insanın doğayla kurduğu ilişki çok da sorun teşkil etmemektedir.

Bu tarz bir bakış açısı, bu üretim tarzının nasıl bir sürecin sonucunda oluştuğunun dışarıda bırakılmasına neden olur.

İnsan ve doğa arasındaki tahakkümlü ilişki biçimi, bu tarz bir üretim sisteminin sonucunda değil, bu kültürün (ikinci doğanın) kurulduğu aşamadan beri süregelir. Bu insanın doğayla mücadelesinden değil, iktidarlı toplumsal ilişki kurma biçimlerinden kaynaklanır.

Şunu hemen belirtmekte yarar var, bu bakış açısı insanın toplumsallaşması ya da kültürünü yaratmasının karşısında değildir. "Bir tarz" toplumsal örgütlenme biçiminin, ekolojik krizin oluşmasına zemin hazırladığını söyler. Ekolojik kriz, kapitalist üretimin sonraki aşamalarında değil, iktidarlı ilişki biçimlerin toplumsalı kurmasıyla oluşmuştur.

Kapitalist ekonomi tek başına bu ekolojik krizi yaratmamıştır. Dolayısıyla bu krize karşı bakılacak yer sadece iktisat değildir. Toplumsal örgütlenmenin nasıl kurulduğu, bu kuruluşdaki iktidar ilişkileri asıl bakılacak yerdir.

"Marksizm insan-doğa ilişkilerini düzenleyen ilk ideolojidir" Varsayımı

Eko-sosyalizmin büyük isimlerinden John Bellamy Foster, "Marks'ı ekolojiye gereken ilgiyi göstermediği için kınamanın uzun bir geçmişi varsa da, tartışmalarla geçen on yılların sonunda, bu görüşün olgularla uyuşmadığı açık biçimde ortaya çıkmıştır. Tersine, İtalyan coğrafyacı Massimo Quaini'nin gözlemlediği gibi, 'Marx... modern burjuva ekoloji bilincinin ortaya çıkmasından önce doğanın sömürülmesini kınamıştı.'" diyerek Marksizm'e belki de, ilk ekolojik teorik temel olduğunu atfetmektedir.

Marks'ta bu tarz bir bağ kuranlar, doğa ve insan arasındaki kopmaz bağlara, bu bağlardan kaynaklı uyarılara dikkat çekse de; bu temel felsefenin doğa üzerinde egemenlik kuran, bütün dünyayı insanın emek dolayısıyla oluşmuş bir yere çevirmeyi (belki büyük bir üretim tesisine dönüştürmeyi) arzulayan düşünceleri görmezden gelirler.

Foster gibi düşünürlerin, Marks'ın düşüncelerinin bağlamını değiştiren Marks yorumlarıyla, ideolojiye güncel bir ayar çekilmeye çalışılır. Bu tarz çabalar, Marksizm'in ilerlemeci varlığını değiştirmekte yetersizdir.

Bu tarz bir ilerlemecilik, kapitalizmin üretimcilik zihniyetinden kopamayışı gösterir. Üretimsel değişimin olabilmesi için, kapitalizm aşaması gereklidir. Hatta bu gereklilik, onun yarattığı teknik

olanaklar sayesinde doğaya fazla yük bindirilmemesine neden olacaktır.

Bu ilerlemeci anlayışın kutsadığı çalışma fikri, kökenini Protestan ahlakının çalışmayı yüceltmesinden, bunu insanın özü olarak görmesinden alır. Çalışma meselesine ilişkin temel itirazlar, Marksistler tarafından emek-iş ayrımı yapılarak da ortaya konmuştur.

Emek doğayla bütünleşmeyi gerektiren tüm faaliyetlerin adıyla, tüm kapitalist süreç boyunca insanın doğayla "emek" dolayısıyla ilişki kurduğu iddiasının altı boşdur. Kapitalist süreç, tamamıyla doğadan kopuşa neden oluyorsa kapitalist ilişkilerin ortaya çıktığı bir ortamda emek ortaya çıkamaz.

Ekolojik Krizin Nedeni

İnsanın bilinçli bir şekilde doğayı dönüştürme faaliyeti, her üretim tarzında farklı sonuçlara neden olabilir. Ekolojik krizin kökenini iktidarlı toplumsal ilişkilerde arama, kapitalizmin bu krizde etkisi olmadığını göstermez. Aksine kapitalizmin ideolojisinin artan bir şekilde içselleştirilmesi, şirketlerin sınırsız kar hırsı için oluşturduğu sonsuz üretim-sonsuz tüketim sarmalı ekolojik uyuma en çok zarar veren durumlar haline gelmiştir.

İçinde bulunduğumuz çağda, doğadan iyice yabancılaşan insan, aynı zamanda kendi yarattığı kültüre de yabancılaşmıştır. Doğanın anlamı, bu üretim ve tüketim sarmalında hammadde sağlayacak bir depo haline gelmiştir.

Ekolojik krizi anlamamız için sadece üretimin nasıl yapıldığını görmek yeterli değildir. Bunun nasıl toplumsallaştığının da ortaya koyulması gereklidir. Ekolojik kriz basit bir anlamda çevrenin kirletilmesi değildir. Toplumsal yaşamın kurulma sorunudur. Sorunu bu şekilde belirlemek, ilerleme, uygarlık, kalkınma, ekonomi, teknoloji vb. birçok kavramı da sorgulamayı gerektirir.

Ekolojiyi İçermekteki Israr

Ekoloji tabanlı bir bakış açısı yakalamakta önemli meselelerden biri, doğanın nasıl anlaşılması gerektiği ile ilgilidir. İnsanı merkeze koyan, ekolojik yıkımın sonunda insanı ve onun etkinliklerini de etkileyeceğinden dolayı yakının algı, ekoloji mücadelesinde çevreci olarak adlandırılır. Burada temel mesele, insan dolayımından arındırılmış bir şekilde, doğa ve içerisindekilerin "varlık" olarak görülmesidir.

Çevreci bakış açısı, varlıkları insan etkinlikleriyle ilişkilendirip kaynak olarak görmek de ısrarcıdır. Bu faydacı bir bakış açısıdır. Bu faydacı bakış açısı, iktidarlı ilişkilerin kurulmasındaki temel nedenlerden biridir. Dolayısıyla, ekolojik krize neden olan bir bakış açısıyla çözüm ortaya konamaz.

Bu çevreci bakış açısı, yeşil harekette sık karşılaşılan bir tutumdur. Özellikle doğa korumacı etkinlikler içine girmiş birçok STK, bu tutumun sergileyicisi konumunda, ekoloji konusunu manipüle etmek dışında hiçbir şey yapmazlar. Greenpeace, WWF, TEMA benzeri kuruluşlar buna en büyük örneklerdendir. Halihazırda ekolojik yıkıma neden olan büyük şirketlere ve devletlere çevreye duyarlı sertifikası vermek, beraber kampanyalar düzenlemek dışında, üyelerinden bağış toplamak hariç bir şey yapmazlar.

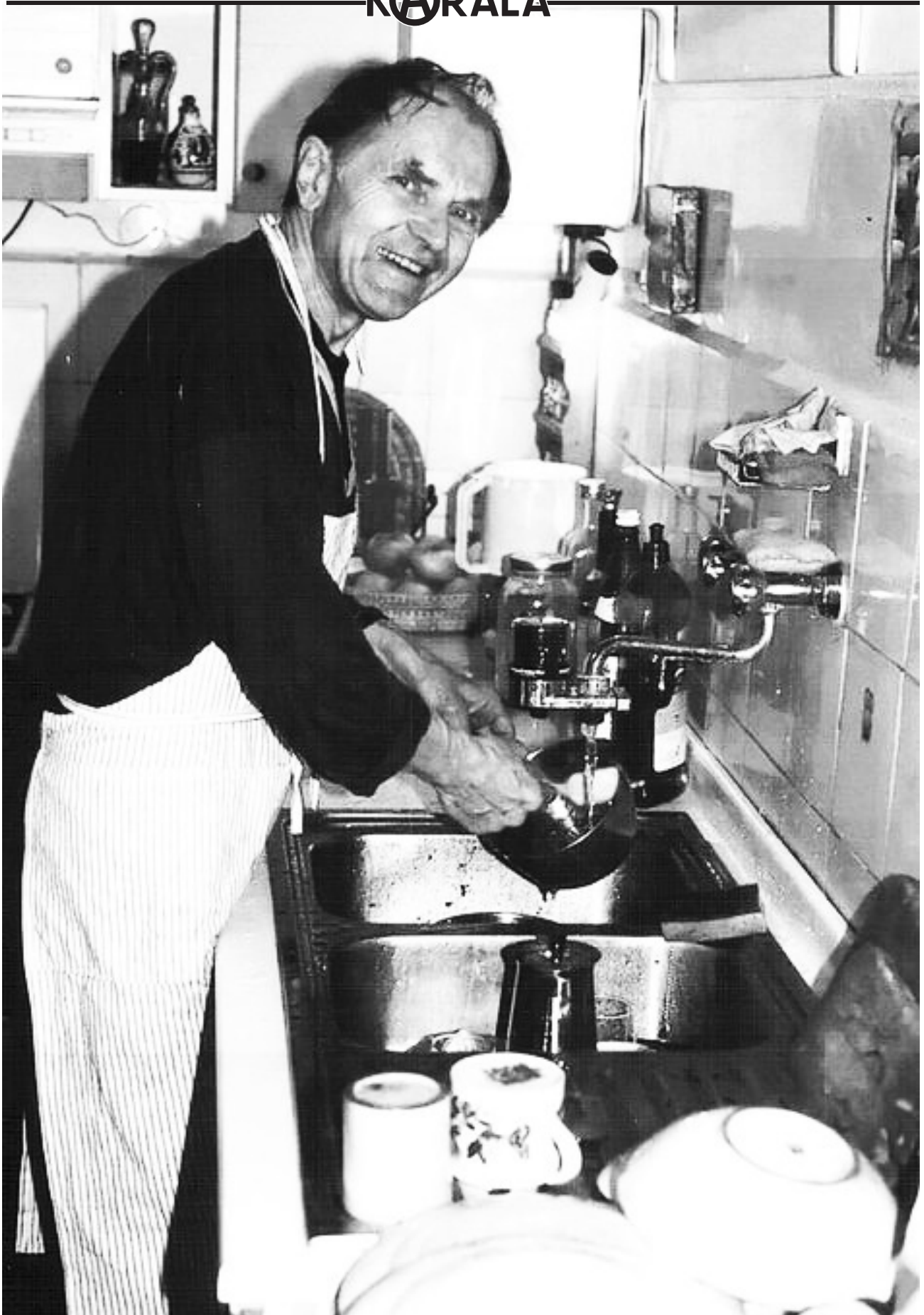
Bu bakış açısının, siyasal alandaki ifadesi konumunda olan Yeşiller Parti'leri farklı devletlerin parlamentolarında, temsili demokraside temsilcilik rolü oynamaktan öteye gidemezler. Devletlerin kalkınmacı modellerinde "çevre"yi temel alan yaklaşımlarıyla, bir yandan ekonomik fayda gözetirken öte yandan "çimlere basmayalım" çevreciliği yapmaktan öteye gidemezler.

Radikal bir tutumla yola çıkmış, ekolojik hareketin felsefi temeli iddiasında olan eko-sosyalizm "varlık-kaynak" tartışmasında kaynak ekonomisi dilinden konuşur. Kaynak ekonomisinin, literatüre liberal ekonominin meşhur "sınırlı kaynaklar-sınırsız ihtiyaçlar" denkleminden girmiş olduğu düşünülürse, eko-sosyalizmin ekolojik mücadeleye felsefi kaynak olma iddiası bir yana, liberal kökenlerini sorgulamaya başlaması şarttır.

Her şekilde "mülk edinilecek" doğa özel mülkiyetin olmaktan çıkacak, ama kamu mülkü haline gelecektir.

Bütün bunlara rağmen ekolojiye yönelik bu ısrar, toplumsal hareketlenmelerden uzak kalmamak, eski hareketlenmeyi devam ettirici dinamikler bulmak, yeni ve yerel örgütlenmeler yaratmak amacından öteye gidemeyecektir. Çünkü ekoloji meselesini basite indirgeyen çevreci yaklaşımlar, bazen gerçek ekoloji mücadelelerinin önündeki en büyük engel konumuna dönebilir.

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 12. sayısında yayımlanmıştır.

FEYERABEND: BİLİM İDEOLOJİDİR

“

Bu [devlet], bilimsel aklın egemenliği olacak: tüm rejimlerin en aristokrati, en despotu, en kibirlisi ve en seçkincisi. Yeni bir sınıf, gerçek ve sahte bilim insanları ve akademisyenlerden yeni bir hiyerarşi olacak; ve dünya, devasa bir cahil çoğunluk ve bilgi adına onları yöneten ve onların felaketi olan bir azınlık olarak ikiye bölünecek.

Bakunin

Özgür Oktay

Kendine bilgi kuramsal anarşist diyen Paul K. Feyerabend Yönteme Karşı kitabının girişinde şöyle der: “Bilim esasen anarşist bir teşebbüstür: kuramsal anarşizm yasa ve düzen öngören alternatiflerinden daha insancıldır ve ilerlemeyi daha çok teşvik eder.” Elbette burada sözü edilen bilim, hiyerarşik örgütlenme biçimi ve akılçılık geleneği ile bugün egemen olan bilim ideolojisi değildir. Feyerabend Antik Yunan’dan Kuantum Teorisi’ne uzanan geniş bir bilim tarihi incelemesi ve bir dönemin çığır açan bilimsel çalışmalarının tanıklığı ile desteklediği savunmasında bilim ve teknolojiye gelişmelerin sorumlusunun, iddia edildiği gibi bilimsel yönetime sıkı sıkıya bağlı kalınması ya da dahi teorisyenler olmadığını, tam tersine bu gelişmelerin teori kadar pratikle yaratıldığını,

bilimin herhangi bir kurala ya da yönetime uymadığını, hatta bugün artık bütün bilim dallarının paylaştığı tutarlı bir bilimsel yöntemden bile bahsedilemeyeceğini gösterir. Bilimi, bu ne olduğu belli olmayan bilimsel yöntemden, seçkinci bilimsel kurumlardan ve diğer bütün bilgi edinme yöntemlerini dışlayan bilimsellik ideolojisinden ayırır. Öyleyse kimsenin karşı çıkamadığı bu bilimsel yöntem ve bilimsel gerçek nedir?

Batıda ikiyüz yıldır bilimsellik, iktidarların meşruluk kaynaklarından biridir. İktidar, akademik hiyerarşinin tepesinde, bilimsel araştırma fonlarını sağlayan ordunun ve şirketlerin yönetiminde gördüğümüz, her düzeyde ve alanda modern toplumda karşımıza çıkan ik-

tidar "gerçeği" elinde tutmak ister, "en doğru bilginin" kendisinde olduğunun bilinmesini ister. Bu gerçek algısını oluşturmak için gerektiğinde yalan, hile, yanıltma ve tehdit kullanır. Feyerabend "Akla Veda"nın girişinde bilim ideolojisinin iktidarının boyutlarını özetler:

Şimdi sağda solda "çağdaş kültür"ün "bunalımda" olduğunu duyuyoruz. Dediklerine bakılırsa "[çağdaş kültür] insan ve doğa hakkındaki geleneksel hümanist görüşlerle, bilimin değerden yoksun mekanik tasvirleri arasında ortaya çıkan derin bir çelişkiyle" ikiye ayrıldığı gibi beşeri bilimler, felsefe, sanat ve toplumsal düşünce de bir "kültürel başıbozukluk" (kakafoni) ya da "felsefi illet" tarafından için için kemirilmektedir... Daha da şaşırtıcı olan, bu eleştirilerde gözlenen perspektif yokluğudur... demek istedikleri Batı akademik ve sanatsal hayatıdır. Ama Batı iktisadi, bilimi ve teknolojisinin yaygınlaşmasından ibaret olan şu Batılı ilerleme ve kalkınmanın düzenli olarak gelişmesi ile kıyaslandığında sözü edilen... solda sıfır kalır. Kapitalist toplumları olduğu kadar sosyalist toplumları da karakterize eden uluslararası bir olgudur bu; ideolojik, politik ve ırksal farklılıklardan bağımsızdır ve giderek daha çok sayıda halk ve kültürü etkisi altına almaktadır. Burada dayatılan, ihraç edilen ve yeniden dayatılan şey, güçlü grup ve kurumların entelektüel, politik desteğini ardına almış tek tip bir görüşler ve pratikler manzumesidir.

Nesnellik

Günümüzde bilim insanların ve entelektüellerin kendi çalışmalarını diğer çalışmalardan, bilimsel ya da akademik süreçlerin dışında gelişen deneyimlerden üstün olduğunu söylemek için kullandıkları sıfatlardan en önemlisi nesnelliştir. Bir yöntemin ya da bakış açısının nesnel olduğunu söylemek, bahsedilen şeyle ilişkili insanların ve tüm canlıların iradelerini yok sayılarak o şeyin doğru olduğunu kabul etmektir. Nesnellik yaşamın soyutlanması ve yaşayanların isteklerini, beklentilerini ve düşüncelerinin bu soyutlama sırasında ihmal edilmesidir. Aslında bilimsel bulgular ve nesnellik iddiası birbirinden bağımsızdır.

Nesnellik fikri bilimden çok daha eskidir.

Herhangi bir insan topluluğu "kendi hayat tarzı ile (maddi ve manevi) evrenin yasaları arasında bir özdeşlik" kurduğunda bir nesnellik fikrine sahip olur. Toplumsal çeşitliliğin bir sonucu olarak farklı nesnellik fikirleri olabilir. Bu nesnellikler karşı karşıya geldiğinde ise bir çok çeşit tepki görebiliriz. Feyerabend, bu tepkilerden biri olan ve bilimsel yöntemde bahsedilen formel nesnellikten bahsetmeden önce üç tip tepkiden bahsediyor.

Nesnellik fikirleri çatıştığında ilk tepki inatçılıktır. Barışçı kültürler temastan kaçarak kurtulmaya çalışırken savaşçı kavimler kendi "iyi" anlayışlarına uymayanların kökünü kazımak için savaştılar ve öldüler. Modern toplumda da kimi teorisyenler, "kişisel ve toplumsal tercihlerin önünü açmak yerine teorik şatolarına çekilip oradan, şeylerin geçmişte niçin öyle olmuş olduklarını, bugün niçin böyle olmakta olduklarını ve gelecekte niçin şöyle olacak olduklarını açıklamayı tercih ediyorlar."

İkinci tip tepki olan fırsatçılık, farklı kültürlerden kendine uygun olanı asimile ederek kendi kültürüne uygulamaktır. Bronz çağından sonra birçok kavim birbirleriyle savaş halinde olsa da malzeme, dil, üslup, zanaatkar, hatta tanrı alışverişlerini sürdürdüler.

Üçüncü tepki göreciciliktir. Adetler, inançlar, kutsal, haklı ve doğru kabul edilir. Aynı zamanda bunlar bazı toplumlar için yararlı bazı toplumlar için yararsız hatta tehlikelidir. Birçok farklı kültür bu şekilde Batı hayat tarzından uzak durmaya çalışmıştır.

Bilimsel ideolojinin tek geçer kabul ettiği formel nesnellik ise bir çeşit argümandır. Argüman, belirli bir mantık şebekesine oturmuş dil, sanat, ritüel gibi evrensel bir tepkidir:

Her seferinde ardından daha kapsamlı açıklamaların sökün ettiği sonu gelmez bir eleştiri sürecine rağbet etmek, niteliksel ve niceliksel olarak sınırlı bir evren işlemez. Mevcut görüşleri çürütmek için yollar arama ve bunları ciddiye alma yönündeki bir talep ancak çürütme evrelerinin tıpkı depremler gibi nadir ve uzun aralıklarla geldiği bir dünyada düzenli bir gelişmeye yol açar. Ancak böyle bir dünyada bir çürütme dönemiyle diğeri arasında teorilerimizi inşa edebilir,

geliştirebilir ve onlarla barış içinde yaşayabiliriz. Fakat eğer teoriler, pek çok toplumsal konuda olduğu gibi bir "anomaliler okyanusu"nda yüzüyorsa tüm bunlar imkansız olacaktır.

...Belirli tek bir formel nosyon üzerinde ısrar edenler muhtemeldir ki, tek bir dünya kavrayışını savunanlar kadar çeşitli sorunla karşılaşacaktır.

Bilimin gelişmesi ve giderek büyüyen bir bilgi stoku oluşturmaya birlikte, formel nesnellik sadece bilgi üretmek için değil, eldeki hazır bilgi toplamını meşrulaştırmak, yani onun nesnel olarak geçerli olduğunu göstermek için de kullanılmaya başlandı.

Formel nesnellik şartları zamanla bilim insanlarının ürettiği gelişmelerle gelişmeye başladı ve bu şartlar birer birer iptal edildi. Bugün bütün bilim dallarında ortak kullanılan formel nesnellik şartı yoktur. Bütün bilimleri açıklayan bir süper bilim hayali gerçekleşmek şöyle dursun, üzerinde durduğu dayanaklar bile boşa çıktı. Kuantum fiziğinde Mach'ın algı fizyolojisi araştırmalarında ortaya çıkanlar, özne ve nesne arasındaki sınırın sorgulanmasına yol açtı.

Teori ve Pratik

Batı uygarlığını savunanların en çok başvurduğu düşünce Akılcılık düşüncesidir. Bu düşüncenin Platon'dan başlayan, Descartes ile Galilei ile süren bir geleneği vardır. Bu fikre göre dünya bir performanstır ve ardında bir makine vardır. Onun nasıl çalıştığını bilirimsem performansın ne hakkında olduğunu anlarım. Bu bilgi kutsaldır ve buna sahip olanlar her zaman seçkinler olmuştur. Antik filozoflar yurttaş, zanaatkarlar köledir. Akılcı felsefe seçkinler arasında yayılmış, kilise hiyerarşisi içinde belirleyici olmuştur. Viyana Çevresi önermeleri teorik ve gözlemsel olarak ikiye ayırdı. 50'lerin sonunda yukarı doğru bir anlam sızmasından bahsediliyordu. Modern teori artık deneye dayalıdır ama akılcılığın kültürel mirasını sürdürmektedir.

Deney yapanların yazılı olarak aktarılamayan örtük bilgisi tıp ve mühendislik gibi birçok dalda önemli bir yer tutsa da doktor-hemşire, mühendis-teknisyen gibi sınıfsal ayrımlar akılcı

düşüncenin önermeleri ile meşrulaştırılıyor.

Dışlayıcılık

Pisagor, akılcı bir düşünce olan evrenin matematikle, yani o dönem bilinen şekliyle, tam sayılarla açıklanabileceği fikri etrafında bir kültür oluşturmuştu. Bir öğrencisi geometri yoluya irrasyonel bir sayının varlığını (ikinin karekökü) ispatlamış ve bunu dillendirmişti. Bütün dünya görüşünün yıkılma tehdidini hisseden kültür bu öğrenciyi katletti. Bugün akademik ölümler kan dökülmeden de gerçekleşebiliyor.

Bilgi ve eylemin evrensel olarak geçerli ve bağlayıcı standartları olduğu varsayımı, hayatın çok daha geniş alanında etkili olan bir inancın özel bir biçimidir: Doğru bir yaşam tarzı vardır ve tüm dünyanın onu kabul etmesi sağlanmalıdır. Bu fikir, tüm önemli konu ve sorunların tek bir merkeze bağlı olduğu, tek bir dünya görüşüne destek ve yetki veren bir kral ya da tanrıya bağlı olduğu dönemden kalmadır. Akılcılık tıpkı tanrılar, tiranlar ve onların amansız yasaları gibi bir haleyle çevrili gibidir ve benzer şekilde bir iktidardır. İçerik farklıdır ama hale kalmıştır ve iktidarı sürdürmektedir.

Bir İdeoloji Olarak Bilim

Bilim, bilim ideolojisine inananların propagandasından farklı bir şekilde, ne toplumsal refaha ne de sosyo-ekonomik adaletsizliklerin sonlanmasını sağlamıştır. Büyük çoğunluk için refah, sağlık, bolluk gibi beklentilerin hiçbirini karşılanmadı.

Tam tersine bilim bugün toplumsal, ekonomik ve siyasi adaletsizliklerin artmasına aracılık ediyor. Yaşanan adaletsizliklere bilim, akılcı kalıplar uyduruyor. Süregelen savaşları yürüten iktidarlara meşrulaştıran, bu savaşların araçlarını ve mühimmatını yaratan bilim, kendini bunların tümünden bağlantısız göstermektedir.

Tüm bu iktidara rasyonel meşruluk yaratma sürecini; kullanılan yöntemleri, bilgi ve insanın bilgiyle kurduğu ilişkiyi tekrar tekrar sorgulayan tutumu ve yöntemi reddeden radikal duruşuyla bilgi felsefesinin sınırlarını zorlayan Feyerabend, bizi bilgiyle kurulacak farklı bir ilişki tarzına çağırıyor.

FIRSATLAR İDEOLOJİSİ KAPİTALİZM

**TeknoSA, DiaSA, CarrefourSA,
Philip MorisSA, Akbank...**

Sabancı ailesinin tüm bu holdingle-
re, pazarda limon satarak zengin oldu-
ğu söylenen Sakıp Sabancı'nın sıradışı
eforuyla sahip olduğu söylenebilir mi?
Pazarda limon satışından küresel ekono-
mide söz sahibi holdinglere uzanan yolda
anlatılan gerçek bir "başarı öyküsü" müdür?

Kapitalist sistemin telkin ettiği budur. Fır-
satlardan yararlanmayı bilersen, sen de "iyi"
bir hayata sahip olabilirsin. Kapitalizm içerisin-
de zengin olmayı başaranların, bu yoldaki öykü-
leri benzerdir: Aslında kötü koşullardan sıyrılman
için birçok fırsat, yeni bir yaşama başlamak için
birçok yol vardır. Eğer sen de fırsatları iyi değer-
lendirirsen, daha iyi bir yaşam hayal değildir.

Peki, öyleyse neden bazıları başarı öykülerinin
meyvelerini toplarken bazıları kötü koşullar içinde ya-
şamak zorundadır?

Kötü Koşullar-İyi Koşullar

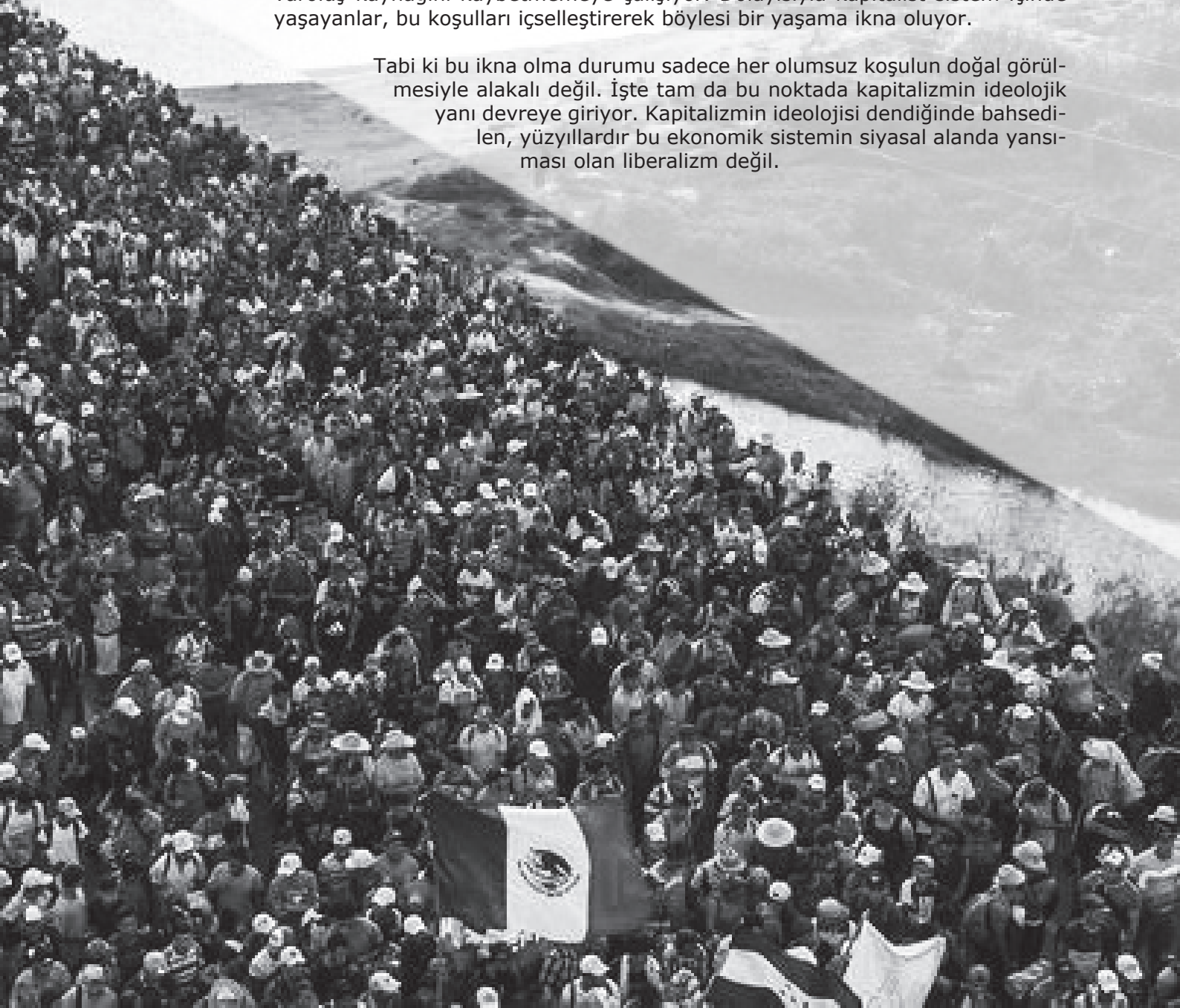
Bugün dünyada bir milyara yakın kişi açlık sınırının altın-
da yaşamak zorunda, dört milyon insan bulaşıcı hastalıklar
sebebiyle hayatını kaybediyor, sekiz yüz milyona yakın insan
içecek suya erişemiyor, beş yüz milyon insan ise işsiz. "Fır-
satları değerlendiremeyen" milyarlarca insan işsizlik, yoksul-
luk, sefalet, ekonomik sömürü, toplumsal baskılar, savaşlar,
zorunlu göçler, ekolojik yıkımlar kısırcığında yaşamak zorunda
bırakılıyor.

"Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen kötü koşullara sabretmeyi öğütleyen kapitalizm, iyi bir dünya hayalini kapitalist sistemin gereklerini yerine getiren bireylere bir fırsat olarak sunar."

Bu kötü koşulların hepsi ekonomik ve siyasi iktidarlar tarafından yaratılıyor. Zaten bu ekonomik ve siyasi iktidarlar da varlıklarını, bu kötü koşullara dayan-
dırıyor. Bu arada yaratılan bu kötü koşullar, insanlara normalmiş gibi sunuluyor. Yoksulluk zenginlik, sefalet refah, açlık tokluk gibi zıtlıklar, hayatın kendinde var olan karşıtlıklarmış gibi insanların gözünde doğal kılınıyor ve sayısız insan ada-
letsizliğin kendisi olan bu "doğal zıtlıkların" içinde yaşamaya mahkum bırakılıyor.

Peki, yarattığı sömürü koşullarını yaşamın gerçekliği olarak insanlara kabul ettirmeye çalışan kapitalizmin, kendi sistemini doğal kılmaya çalışmasının al-
tında ne yatıyor? Kapitalizm yarattığı bu olumsuzlukları doğal göstererek, kendi varoluş kaynağını kaybetmemeye çalışıyor. Dolayısıyla kapitalist sistem içinde yaşayanlar, bu koşulları içselleştirerek böylesi bir yaşama ikna oluyor.

Tabi ki bu ikna olma durumu sadece her olumsuz koşulun doğal görül-
mesiyle alakalı değil. İşte tam da bu noktada kapitalizmin ideolojik yanı devreye giriyor. Kapitalizmin ideolojisi dendiğinde bahsedilen, yüzyıllardır bu ekonomik sistemin siyasal alanda yansıması olan liberalizm değil.

Liberal değerlerin açlık, zorunlu göç, işsizlik gibi olumsuz koşullara katlanılmasını içselleştirtebilecek bir pratik yansıması yoktur. Bu değerlerin hepsi, bu olumsuz koşullara maruz kalmayan bir grup insan tarafından yüceltilirken aynı değerleri ezilenlerin sahiplenmesi beklenilemez.

Kapitalizm kendi ideolojisini, ekonomik pratikler üzerinden kabul ettirir. Ezilenler için, kapitalist sistem içerisinde erişilebilecek iyi koşullar yanılsaması yaratır. Yani ezilenlerin mustarip olduğu durumlardan kurtulmasının mümkün olduğu yalanını atar. "Ne kadar kötü bir hayat yaşarsan yaşa, bundan kurtulma ihtimalin her zaman vardır, neticede her şey senin elindedir." yalanını atan kapitalizm, bu yalanla kötü koşullarda yaşayanları içinde bulundukları hayata ikna eder. Kendi ideolojik etkisinin alameti farikası da burada yatar. Kötü koşullar gerçeğinden iyi koşullar yanılsamasına "fırsatlar" aracılığıyla geçilir.

Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen kötü koşullara sabretmeyi öğütleyen bu ideoloji, iyi bir dünya hayalini kapitalist sistemin gereklerini yerine getiren bireylere bir fırsat olarak sunar. Kapitalist değerler olan rekabetçilik, bencillik, hırs ne kadar içselleştirilirse bu fırsatlarla beraber, kapitalist bir dünyada daha iyi konumda olmanın mümkün olduğu yalanı atılır. Bu sistemde yoksulsundur, ancak kapitalizmin sunduğu fırsatlardan yararlanıp zengin olabilirsin. Hatta bu fırsatları iyi değerlendirirsen daha da zenginleşebilirsin. Sokakta yaşıyor olabilirsin, ancak kapitalizmin cazip fırsatlarından yararlanıp ev sahibi hatta emlak zengini bile olabilirsin. Eğer yararlanmayı bilersen, fırsatlar da fırsatların yarattığı imkanlar da sonsuzdur!

Kapitalizmin İdeolojik Yalanı: Fırsat Eşitliği

Fırsatların kullanılması noktasında herkesin eşit olduğunu söyler kapitalizm. Yani ayırım yapmaz. Dil, din, ırk, cins... Herkes, fırsatları kullanmayı bilen herkes kapitalizmin bol ışıklı, renkli, gösterişli dünyasında yer bulabilir. İçinde bulunulan kötü koşullardan "herkes" çıkabilir. Ne kayırmaca vardır kapitalist sistemin fırsatlar dünyasında, ne torpil, ne hak yeme! Fırsatları değerlendiremeyenler vardır, onlar da kötü koşullara müstahaktır!

Fırsat eşitliği yalanıyla kapitalizm, aynı zamanda, ezilen insanların içinde bulundukları konumu hak ettiği inancını empoze etmeye çalışır. Onun fırsat eşitliğinin altında yatan; dil, din, ırk, cins ayrımı yapmadan herkesi sömürmesidir. Bu ekonomik, siyasi ve toplumsal sömürüyle çaresiz kıldığı bireyleri, "fırsatlar dünyası", "fırsat eşitliği", "zengin olabilme özgürlüğü" adı altında kandırıp, sömürsünü daha yoğun bir şekilde sürdürebilme olanağı yaratmak ister.

Sabancı'nın, Koç'un, Ülker'in nasıl zengin olduğu kapitalizmin ne fırsat yalanıyla ilgilidir ne de fırsat eşitliğiyle ilgilidir. Ekonomik iktidarları bu coğrafyanın dışına taşan tüm zenginlerin hikayesi ortaktır. Onlar anlatıldığı gibi "fırsatları değerlendirerek" değil, kapitalizmin bu coğrafyaya özel politikası "devlet eli"yle zenginleştirilmişlerdir. Hiçbiri limon satarken, ayakkabı boyarken ya da garsonluk yaparken "fırsatları değerlendirerek" zengin olmamıştır. Onların zenginliği işçileri on saatten fazla çalıştırmaktan, sömürünün en vahşi koşullarında ezmekten gelir. Bütün hukuksuzluklarına devlet göz yummuş, hatta fabrikalar, araziler devlet eliyle peşkeş çekilmiştir. Ne vergi alınmıştır ne kesinti yapılmıştır. Anlatılanın aksine, hiçbiri kapitalizmin fırsatlarından yararlanıp zengin olmamıştır.

Kapitalizmin bu ideolojik yalanının mantığı, bir grup kapitalist elitin yararına olanların artmasıyla toplumun yararına olanların artacağına dayanır: Pasta ne kadar büyürse, herkesin payı farklı olsa da bütün paylar büyüyecektir. Bu payı büyütme işi, "kötü koşullardan iyi koşullara fırsatları kullanarak kurtulacakların" çabasına bağlıdır. Çünkü kapitalistlerin payını büyütenler, bu fırsatlardan sürekli bir şekilde yararlanarak kötü koşullardan kurtulmaya çalışan, ancak hiçbir zaman kurtulamayan ezilenler olacaktır.

Kapitalizmin yarattığı bu ekonomik, siyasi ve toplumsal sömürü koşullarından kurtuluş, biraz daha iyi koşullarda yaşama razı olmaktan, sabretmekten, şükretmekten değil; kapitalizmin yarattığı bu koşullara ve onun ikna yöntemlerine karşı mücadele etmekten geçer.

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 9. sayısında yayımlanmıştır.

EKONOMİK ÖZGÜRLÜK

Bugün iktidarların yalanlarını toplumsallaştırmakla yetkili bir propaganda bakanlığı olmasa dahi hipnoz, illüzyon, hile, kandırmaca, manipülasyon gibi farklı yöntemlerle toplumlar ve toplumları oluşturan her bir birey yalanlarla dolu propagandalara maruz kalıyor. Devletin resmi tarihinden her gün izlediğimiz haber bültenlerine; kitaplardan filmlere; kapitalizmin reklamlarından radyo, televizyon ve internete kadar pek çok araçla meşrulaştırılan bu yalanları, dergimizin "yalan" bölümünde ayyuka çıkaracağız. Bu sayıdaki yalan: "ekonomik özgürlük!"

Ekonomik Özgürlük

Ekonomik özgürlük gündelik dilde ekonomik olarak bağımsız olma, hiç kimseye muhtaç olmama anlamında kullanılır. Ancak kavramsal olarak kastedilen bu değildir. Olsa dahi toplumda ekonomik olarak başka bireylere bağımlı olmayan hiçbir birey yoktur.

Liberalizmin ekonomik özgürlük kavramıyla kastettiği, bireylerin ekonomik birer özne olarak hareket etmeleri durumudur. Bireyin ekonomik faaliyetleri onun siyasal ve toplumsal faaliyetleriyle iç içe geçmiş bir durumdadır. Bu teoride siyasal ve toplumsal alanlardaki özgürlük, ekonomik özgürlüğün varlığına bağlıdır.

Ekonomik özgürlüğe ulaşmak için aranan şartlardan "fırsat eşitliği" bir ezilenin bir ezen olabilme ihtimali üzerine kuruludur. Ve adaletsizliklerden tek kurtuluşun adaletsizlik yapan tarafta olmak olduğunun propagandası yapılır. Ancak **ezenin ve ezilenin bulunduğu yerde özgürlük olmaz.**

Ekonomik özgürlüğün -Locke'un genel öğretisine de uygun olarak- genelde mülkiyet ile ilişkilendirildiği görülür. Mülkiyet, girişim, sözleşme, mübadele ve hatta (yine liberal teoride bireyin emeği üzerinde tasarrufta bulunma hakkının bir türevi olarak görüldüğü için) çalışma "özgürlük"lerine dayanan bir ekonomik özgürlük, liberalizmin olmazsa olmazıdır.

Halbuki mülkiyet, iktidarın hem ekonomik bir sistem, hem de bir ilişki biçimi olarak sahiplenilmesidir; bir ezen ezilen ilişkisidir. Ezenin, kolektif uyum içerisinde herkesin kullanımında olan varlıkları ihtiyacı dışında kullandığı ve diğer tüm varlıklardan mahrum ettiği, zora dayalı ilişki biçimidir. Mülkiyet, yaşamsal ihtiyaçların ezenlerin elinde birikmesine neden olurken yaşamsal ihtiyaçların karşılanmadığı adaletsizlikleri yaratır. Özgürlük bu adaletsizliklerin karşısında durarak mülkiyetin bir ekonomik sistem ve ilişki biçimi olarak ortadan kaldırılmasıyla gerçekleşebilir. Yani **mülkiyetin olduğu yerde özgürlükten söz edilemez.**

*İktidarlara ilişkiler, otoriteye ve mülkiyete dayalı sistem sahte özgürlükler sunar, bireyleri kolayca aldatır. Birey kendi iradesini kendisi yönlendiriyormuş hissiyatına kapılır, sahte olanla gerçek olan birbirine karışır. (Karala Sayı 1 / sy. 56) Ekonomik özgürlük sahtedir, yalandır. **Özgürleşme ancak iktidar ilişkileriyle sarılı, otorite ve mülkiyete dayalı sistemin reddiyle, yaşamın -ekonomik, siyasal ya da toplumsal- her alanında yaratılacak paylaşma ve dayanışma ilişkileriyle; anarşizmle mümkündür.***

Emircan Kunuk

Hep kullanılagelen bir kalıp vardır: "gelişen teknolojiyle birlikte..." Gelişen teknolojiyle birlikte hep şu ya da bu değişir ve hayatımıza girer. Gelişen teknoloji en başta hayatımıza iletişim kolaylığını soktu; bilgiye erişim, insana erişim gün geçtikçe kolaylaştı. O kadar kolaylaştı ki bu erişimden uzaklaşmak artık zorlaşmaya başladı.

Her sene gerçekleştirdiği bir anketle yılın kelimesini seçen İngiliz Cambridge Sözlüğü, 2018 yılının kelimesinin "nomofobi" olduğunu duyurdu. Yani cep telefonundan, dolayısıyla sosyal medyadan uzak kalma korkusu.

Bu kelime aslında 2008'de İngiltere'de gerçekleştirilen bir araştırma sonucu hayatımıza girdi. Bir güvenlik firmasının yaptığı bu araştırma, İngilizlerin %53'ünün cep telefonlarını kaybettiklerinde, şarjları bittiğinde ya da azaldığında ve mobil internet bağlantıları olmadığında kaygıya kapıldıklarını açığa çıkardı. Son 10 yılda yapılan yeni araştırma-

lar bu oranın gözle görülür bir şekilde arttığını da gün yüzüne vuruyor.

No mobile phobia'dan (cep telefonsuz kalma fobisi) türetilen no/mo/fobi, aynı zamanda -kapatist ya da değil- yaşamın gerçeklerinden ve zorluklarından kaçmak için kullanılan kapının da bir nevi belirsiz bir süreliğine kapanmış olmasıyla da doğru orantılı. Sonuçta kim metroda dizi izlemek varken tanımadığı insanlara bakmak zorunda kalmak ister ki?

Her ne kadar Amerikan Psikiyatri Derneği'nin geniş çaplı kabul gören, 2013 yılında yayınlanan son tanı kitabı DSM-V'de ve Dünya Sağlık Örgütü'nün 2015 yılında 10'uncu edisyonunu yayımladığı Uluslararası Hastalık Sınıflandırma Kitapçığı'nda (ICD-10) bulunmasa bile -ki her iki kitabın yeni edisyonlarında olacağı ve olması gerektiğine dair tartışmalar hala güncelliğini korumakta- nomofobi, hayatımızda hızla yer eden teknoloji ve beraberinde getirdiği sorunlardan biri olarak yer tutmakta.

Nomofobi Kapitalizmdir

Bu "hastalık"tan muzdarip olanların başını gençler ve ofis çalışanları/beyaz yakalılar çekiyor.

Farklı dönemlerde sürekli değişim içerisinde olan kapitalizm, yarattığı bu değişime adapte olacak -bireyliğini kaybetmiş- bireyler imal etmek için gençlerin önüne aynı yemeği; bazen yeni bir oyun (Clash of Bilmemne, Candy Crush Saga/Jelly/Pizza), bazen yeni bir sosyalleşme uygulaması (Tinder, Azar, Happn) olarak gençlerin önüne sürüyor. Sanal dünya dışında bir gerçekliğe adapte olamamış gençlerin payına ise bunlardan uzaklaşmanın yarattığı anksiyete düşüyor.

Çoğu zaman birden fazla telefon kullanmak zorunda kalan beyaz yakalılar ise patronlarından gelebilecek bir arama için her daim tetikte olmak zorunda. Hiç ummadık bir anda gelebilecek bir aramayı aç(a)mamanın anlamının kötü imaj yaratma, işin aksaması, patronun gözüne girememe ve hatta işten atılmaya varabileceğini bilen beyaz

yakalılar şarj aletlerine daha önce hiç olmadıkları kadar bağımlı kalıyor. Bu bağımlılık yoksunluğa dönüştüğünde açığa çıkan anksiyete işçilerin hayatını olumsuz etkiliyor. Nomofobi fark eden patronlar, işçilerin sağlığı için değil ama iş performansının zarar görmemesi için çalışanları daha az telefon kullanmaya ya da "stres atıcı" aktivitelerde bulunmaya motive ediyor.

Nomofobi artık hayatımızda o kadar yer edinmiş ki kapitalizm kendi ürettiği soruna da bir çözüm sunmaya başlamış bile. Yavaş yavaş ortaya çıkan Dijital Detoks Turizmi akımı ile beraber şirketler, telefonlarından ve sosyal medyadan uzaklaşmak ve "rahat bir nefes almak" isteyenler için özel tatil paketleri çıkarmaya başladı. Tabi kapitalizmin önceliği her zamanki gibi iş performansı...

Varlığıyla hayatımızı işgal eden kapitalizm, artık yokluğuyla da bizi sinamanın yollarını arıyor. Bu sınava karşı mücadele ederken aklımızın bir köşesinde yer etmesi gereken önemli bir soru var: Hangi gerçekliği istiyoruz?

PORTRELER(2)

KOMÜNÜN KARASI
LOUISE MICHEL

Zeynep Tan

Louise Michel anarşist mücadeleye, özellikle de Paris Komünü'ne yaşam veren kadınlardan biridir. 29 Mayıs 1830'da Fransa'da Vroncourt şatosunda dünyaya geldi. Annesi şatonun hizmetçilerinden biriydi. Babası ise Louise dünyaya geldikten kısa bir süre sonra ortadan kaybolmuştu. Louise dede ve büyükanne diye çağırdığı şatonun sahiplerinin yanında büyüdü, okuma yazmayı dedesinin gayretleriyle öğrendi.

Öğretmenlik eğitimi aldı ama göreve başlamak için imparatora yemin etmesi gerekiyordu, bunu reddetti. Resmi okullar yerine özel okullarda çalışmak zorunda kaldı, hatta 1853 ocağında Yukarı Marne bölgesinde Audeloncourt'da özgür bir okulu bizzat kendisi açtı. İki yıl sonra da aynı bölgede bir başka okulda "fikirlerini çocuklara aşıladığı gerekçesiyle" ilk kez emniyetin dikkatini çekti, Paris'e taşınmaya karar verdi. Paris Komünü'nün önde gelen isimlerinden Varlin, Eudes, Valles, Rigault, Theophile Ferre'yle; onlarla katıldığı tartışmalarda ise anarşizmle tanıştı.

"İktidar lanetlidir, ben bu yüzden anarşist oldum!"

Louise Paris'te 1871'in Ocak ayında teslimiyetçi hükümete karşı yapılan eylemlere ulusal muhafız üniforması ile katıldı ve ilk silahlı eylemine katılmış oldu. Komünle taçlanacak olan 18 Mart ayaklanmasında Louise mantosunun altında sakladığı karabinası ile yer aldı.

Sadece eylemde değil söylemde de sivriliyordu gün geçtikçe. Kaleme aldığı Anarşistler Bildirisi'ndeki "Anarşistler, düşünce özgürlüğünün her yerde tanındığı bir çağda sınırsız özgürlüğü savunmayı hak ve görev olarak bilen insanlardır... Özgürlükten yanayız ve bunun, kökeni ve biçimi ne olursa olsun, ister dayatılmış, ister seçilmiş olsun, kralcı ya da cumhuriyetçi olsun herhangi bir iktidarın varlığıyla bağdaşmayacağına inanıyoruz... Eşitlik olmadan özgürlük olamaz!... Bizim istediğimiz eşitlik, özgürlüğün ön koşulu olan fiili eşitliktir. Herkesten yeteneği kadar, herkese ih-

tiyacı kadar, diyoruz!" sözleri, komünün ruhunu yansıtıyordu.

Komün'le beraber başlayan değişim, halkın kendi yaşama biçimini kendisinin belirleme kararlılığı, elbette herkesi memnun etmedi. Louise Michel'in de yazdığı gibi *"Giderek çürüyen iktidarlara, güçlerini özgür olmak isteyen bütün halklara karşı birleştiriyordu."*

2 Nisan sabahı Paris top sesleriyle uyanmıştı. Komün'ü hazmedemeyen Versailles Sarayı, büyük bir ordu ile iki koldan Paris'i kuşatmıştı. Hemen ertesi gün, 3 Nisan 1871'de Komün, öz savunmaya girişti.

Barikatlardan Zindanlara Kadınlar Her Yerde

Paris Komünü'nde başlangıçta kadınlar sürekli geri tutulmaya çalışılmış, toplantılara katılmaları önlenmek istenmişti; kadınların savaşılamayacakları düşünülüyordu. Parisli kadınlarla birlikte Louise Michel bunun tersini kanıtladı.

17-18 Mart gecesi General Vinoy'un birlikleri, Parislilerin ellerinden toplarını almakla görevlendirilmişti. Kadınlar bu bilgiyi ulaştırmak üzere gereken zamanı bulmuşlardı. Louise Michel ve Ferre'nin yönettikleri Onsekizinci Bölge Güvenlik Komitesi bunun üzerine Montmartre tepesine gitti. Tepeye giden kadınlar, çocuklar ve federe muhafızlar askerlerle ilişki kurup onlarla neşeli ve kardeşçe bir ilişki geliştirdiler. Generaller askerlerine Parisliler üzerine ateş edilmesi emrini verdiğinde artık çok geçti, askerler emre uymadı. Emri veren iki general tutuklanarak kurşuna dizildiler.

Daha sonra Komün'e yönelik saldırılar sırasında petrolöz denen ve ellerindeki gaz bidonlarıyla burjuva ordularına kabuslar yaşatan kadınların öyküleri dilden dile dolaştı. Barikatlarda, idam mangalarının karşısında, zindanlarda; kadınlar her yerdeydiler.

Louise Michel, kadının özgürleşmesini savunmanın hiç de basit olmadığı bir dönemde özgürlüğü yalnızca söylemde ya da belirli ayrıcalıklara sahip olarak yaşamakta aramadı. Bu mücadeleyi genel ve sınıflar üstü bir zeminde değil "baldırı çıplakların" yanında, Komün barikatlarında aradı. Kota vb. yoluyla değil ellerinde silahlarıyla, gaz bidonlarıyla, barikatların üzerinde yaşamlarını ortaya koyarak erkeklerin kadınlara kapatmak istediği siyaset dünyasına girenlerin arasında yer aldı.

Komün Yaşıyor!

71 gün boyunca pek çok yoldaşını kaybeden, tüm baskılara rağmen barikatlarda direnen ve Komün'ü savunan Paris halkı, Thiers'in ordusunun saldırılarına daha fazla dayanamamıştı. Louise Michel'in sözleriyle *"Komün ölmüştü, kendisiyle birlikte binlerce isimsiz kahramanı toprağa gömerek."*

O "öldü" diyordu ama Komün yenilmemişti. Bir çok kayba rağmen sayısız deneyimle beraber etkilerini sürdürmeye devam edecekti. Louise Michel'i birçok suçlamayla yargılamaya başladılar; generallerin tutuklanmasında rol almak, kışkırtıcılık yapmak ve öldürülmeleri eylemine katılmak, birçok mahalleyi silahlandırmak, Komün'ün ilan edilmesinden sonra "Kadın İşçilerin Çalışarak Ahlaklı Yaşamaları Komitesi" sekreteri olarak "Kadınlar Birliği Merkez Komitesi" kurmak, Komün'ü Versailles güçlerine karşı savunmak için kadınlardan oluşan ve komünarlara sağlık hizmeti veren ambulansçı birimleri; barikatlarda dövülecek savaşçı birlikleri; yangınlar çıkarmak üzere kundakçı (petrolöz) bölükleri örgütlemek, Devrim Kulübü başkanı olarak 18 Mayıs'ta alınan mahkemelerin kapatılması; rahiplerin tutuklanması gibi kararlara katılmak...

Louise Michel'i yargılayan mahkeme ona idam cezası verememiş, sürgüne yollamayı seçmişti. Generallerin infazına katılmak ve kundakçılık yapmakla suçlandığı mahkemeye cüretkar cevabı, onun anarşizme ve özgürlüğe olan tutkusundan geliyordu: *"Bütün eylemlerimin sorumluluğunu üstleniyorum. Onlar halkın üzerine ateş açmak istedi, onların üzerine ateş açmakta tereddüt etmezdim. Madem ki özgürlük için çarpan her yüreğe bir parça kurşun nasip oluyor, ben de hakkımı isterim. Eğer yaşamama izin verirseniz intikam diye haykırmaktan usanmayacağım."* Bu sözlerin ardından Yeni Kaledonya'ya sürgüne gönderildi. Sürüldüğü coğrafyada o dönemde sokak hareketi yükselişteydi, Louise Michel bu hareketi daha da yükseltmek için elinden geleni yaptı; orada bulunduğu süre içinde sömürgeciliğe başkaldıran halklaydı. Paris'e döndükten sonra da mücadeleyi bırakmadı. Defalarca tutuklandı, baskının ve zulmün binbir biçimine maruz bırakıldı; yine de yaşamının son anına dek yılmadı; 1904 yılında zatürre sebebiyle yaşamını yitirdi.

Yükseltmek için çabaladığı anarşizm mücadelesinde özgürlük için Paris barikatlarını ateşe veren kadının haykırışı hala yoldaşlarının kulaklarında çınlıyor!

KOMÜN TEKRAR AYAKLANACAK

Şamil Parlak

Devletsiz bir deneyim olarak Paris Komünü somut anlamda anarşizmin deneyimlendiği ilk toplumsal hareketlerden biridir. 18 Mart - 28 Mayıs 1871 tarihleri arasında gerçekleşen bu deneyim, 2 ay gibi kısa bir sürede sonlanmasına rağmen bir çok yönetsel tartışmayı doğurmuş, sonraki yılların mücadeleler tarihi açısından daimi bir referans noktası olmuştur. Her şeye rağmen doğrudan ve yerel karar alma mekanizmalarının işletilmeye çalışıldığı devletsiz bir özyönetim deneyimidir. Halkların özgürlük mücadelesi açısından tarihsel bir önem taşır.

Savaş

19 Temmuz 1870'te başlayan Fransa-Prusya Savaşı, eylül ayında III. Napolyon'un esir düşmesiyle birlikte Fransa için büyük bir yenilgiyle devam ediyordu. III. Napolyon'un esir düşmesinden 2 gün sonra, 4 Eylül 1870'te burjuva cumhuriyeti kuruldu ve başına Adolphe Thiers geçti. 19 Eylül'de Paris Prusya ordusu tarafından kuşatıldı. Kuşatma Ocak 1871'de işgale dönüşüncüye kadar onbinlerce Parislinin silahlı üyesi olduğu Ulusal Muhafızlar şehrin savunmasında önemli rol oynamıştı, buna karşılık Ulusal Savunma Hükümeti savunma yapmıyordu. Paris halkı kuşatmanın ağır şartlarına ve Thiers hükümetine rağmen yaşamlarını savunmaya devam ettiler. 28 Ocak 1871'de Paris'in silahlandırılmasını da içeren ateşkes imzalanmış, Fransa teslim olmuştu. Ancak direnen Parislilerin silahlarını teslim etmeye hiç niyeti yoktu. İşçilerin de desteklediği Ulusal Muhafızlar silahlarını teslim etmeyerek, ağır topları şehrin yüksek bölgelerine taşıdılar. 17 Mart 1871'de, komünün ilanından bir gün önce Thiers "anlaşma gereği teslimiyetin gerçekleştirilmesine karşı kargaşa çıkarmak isteyenlerin beşikteyken boğulmasını" içeren bir bildiri yayınladı. Tehdit ediyordu Thiers, telaşlıydı da;

"Bu durum sürdükçe (silahların teslim edilmemesi) ticaret durdurulur, dükkanlarınız sinek avlar, her bir yandan gelen siparişler durur, eliniz boş kalır, kredi canlanmaz. ...Her ne pahasına olursa olsun, bir gün gecikmeden düzenin tümden, acilen ve değiştirilemez bir şekilde yeniden sağlanması gerekiyor."

Aynı gece General Vinoy'a Parislileri silahsızlandırma görevini verdi. Louise Michel ve Ferre'nin

yönettiği 18. Bölge Güvenlik Komitesi bu bilgiyi alırmaz Montmarte tepesine çıktı, bu çıkışı şöyle anlatıyor Louise Michel:

"Doğan şafakla birlikte tehlike çanı duyuluyordu, tepede meydan savaşına hazır bir ordunun olduğunu bilerek koşar adım ilerliyorduk. Özgürlük için ölmeyi düşünüyorduk. Yerden kalkmış gibiydik, biz ölsek Paris ayaklanırdı."

Devrim

Özgürlük için ölmeyi düşünenler yerden kalkmıştı, 18 Mart 1871'de Paris halkı Prusya işgaline ve Thiers hükümetine karşı isyan bayrağını çekti göndere.

25 Mart'ta Thiers "Paris'e egemen olan anarşiyi bastırmaktan, düzenin geri geleceğinden" bahsederken, 26 Mart'ta Paris halkı komünü seçti. Thiers kaçmıştı, şehirdeki tüm yöneticilerin Paris'i terk etmesi emrini vererek Versay'a gitti. Komünün ilk oturumundan sonra yayınlanan bildiri, bütün kamu hizmetlerinin yeniden kurulup basitleştirileceğini, bundan böyle kentin tek askeri gücü olan Ulusal Muhafızların yeniden örgütleneceğini duyuruyordu. Savunma, Maliye, Eğitim, Adalet, Kamu Hizmetleri, Dışişleri vb. komisyonlar kuruldu. Komünün ilk kararnameleleri ibadet bütçesinin ve askere almanın kaldırılması oldu. Papazların varlıklarına el konmasından, müzelerin halka açılmasına kadar Parisliler kendi yaşamlarını kendileri örgütlemeye başladılar.

Direnış

2 Nisan'da Versay ordusu Paris'e saldırdı ve şehir bombardımana tutuldu. Komün orduları 3 Nisan sabahı yola koyuldu, Versay'a yürünecekti. Komünün kendi güçleriyle verdiği karşılık başarılı olamadı. Saldırı gün geçtikçe yoğunlaşıyordu. Paris dışındaki bazı sendikalardan ve devrimci örgütlenmelerden dayanışma mesajları geliyordu, komün Fransa'daki diğer şehirlere ayaklanma ve yardım çağrısında bulundu, fakat somut bir karşılık alamadı. 21 Mayıs'ta Versay birlikleri şehrin işgaline başladı. Parisliler mahalle mahalle, sokak sokak barikatlarla direnişe geçtiler. Kanlı haftaya başlamıştı, 28 Mayıs günü son barikat düştü. Devrim bastırıldı, Paris katliamdan geçirildi, ko-

münarlar kurşuna dizildi, binlerce kişi Versay'daki hapisanelere gönderildi. Louise Michel'in de-yimiyle "komün ölmüştü, mücadeleyi ilerlemenin uzak evrimine doğru ileriye götürerek."

Deneyim

Enternasyonal marşının söz yazarı müzisyen Eugene Pottier; öğretmen Louise Michel; coğrafyacı, tarihçi ve yazar Elisee Reclus; komünün kütüphaneye müdürlüğünü de yapan Elie Reclus; kitap ciltçisi Nathalie Lemel; ressam ve kitapçı Eugene Varlin gibi birçok anarşist komünün içinde yer aldı.

Komün tarihteki ne ilk başkaldırı ne ilk isyandı şüphesiz ama anarşizmin ilk çarpıcı deneyimiydi. Sahipleri tarafından terk edilmiş fabrikaları işçilerin işletmeye devam etmesine karar verdi komünarlar. Politik iktidarın merkezleştirilmesi esas alınmıştı. İşyerleri kooperatif olarak tekrar açılıyordu. Doğrudan demokrasi halk kulüplerinde işletilirken öz-yönetimli işçi birlikleri oluşturulmuştu. "Komün'ün Fransız Halkına Açıklaması" birçok önemli anarşist fikri yansıtıyordu. Toplumun "politik birliği"nin, "tüm yerel inisiyatiflerin gönüllü birliğine, tüm bireysel enerjilerin herkes için refah, özgürlük ve güvenlik ortak amacı üzerinde özgürce ve kendiliğinden toplanmasına" dayandığını kabul ediyordu. Tarihte ilk defa olarak "yargıçların ve tüm kademelerdeki komün görevlilerinin geri çağırılma hakkı"nı, "bireysel özgürlüklerin ve vicdan özgürlüğünün mutlak bir şekilde garanti altına alınması"nı, "yurttaşların düşüncelerini özgür bir şekilde ifade ederek ve çıkarlarını özgür bir biçimde savunarak komünü ilgilendiren işlere müdahale etmesi"ni, "özerkliğinin bir unsuru ve eylem özgürlüğünün bir getirisi olarak, kendi sınırlarını da gözeterek, halkın istediği ve arzulanan idari ve ekonomik reformları gerçekleştirme hakkı"nı, öğretimi, üretimi, değişimi ve kazancı geliştirmek ve genişletmek için ihtiyaç duyulan kurumların yaratılması"nı, "anın ihtiyaçlarını, ilgili kişilerin arzularını, deneyimin getirdiği gerçekleri de göz önüne alarak iktidarın ve mülkiyetin evrenselleştirilmesi"ni taahhüt ediyordu.

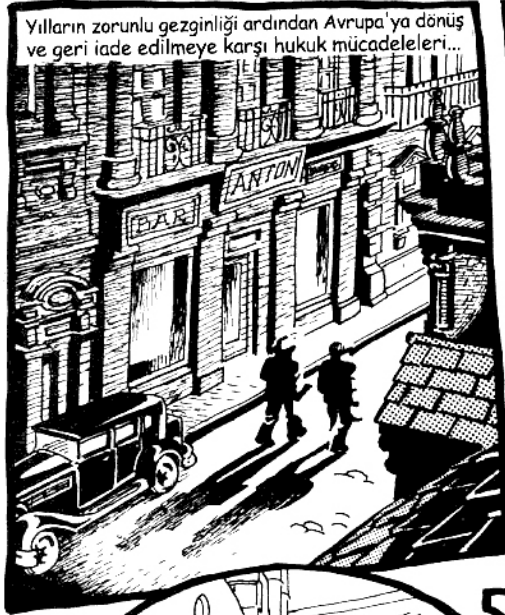
Tarihte ilk kez işçiler, yaşadıkları coğrafyayı iktidarın lanetinden arındırmaya giriştiler ve arındırdılar da. 71 Mart'ında Paris'te devlet yoktu, hep birlikte devletin kalıntılarını Paris sokaklarından kazımak için mücadeleye koyuldular. 71 şimdiydi,

şu andı, Paris'te işçiler ne öncü aradılar kendilerine ne aşamalar koydular, düşlediklerini eyleyerek kendi kendilerini örgütlediler. Kimilerinin yeniilginin nedeni diye ortaya koyduğu bu nedenler, gerçekte komünü yaratan dinamiğin ta kendisiydi. Komün, her şeyden önce bir halk devrimiydi, bizzat devletin kendisine açıkça ve cesurca meydan okuyarak devlet ilkesini reddeden, halkın kendisi tarafından yapılmış toplumsal bir devrim. Bir öncüsü yoktu, olamazdı da. Hiçbir ateşli militan ya da hiçbir bilge, Paris'i kapı kapı dolaşıp işçi sınıfına bilinç götürerek devrim yapmadı. Parisliler eylemin bereketiyle, isyanın ateşiyle, "yıkıcı dürtünün yaratıcılığıyla" başkaldırdılar. Koşullar ve burjuvazi teslimiyeti dayatırken, belki belirsizdi, belki bilinçsizce ama yüzyılların mücadelelerinin ardından elde etmek için çabalamaya, gerçek özgürlük ve gerçek eşitliği yaratmak için dövüşmeye değerdi. 71'de Paris'te bir filozofun, bir bilgenin anlayışının ürünü değil, gelecek devrimlerin hareket noktası olmaya aday yeni bir düşünce doğuyordu. Bu sancılı doğum halkın bağrında, kolektif akılla oldu şüphesiz.

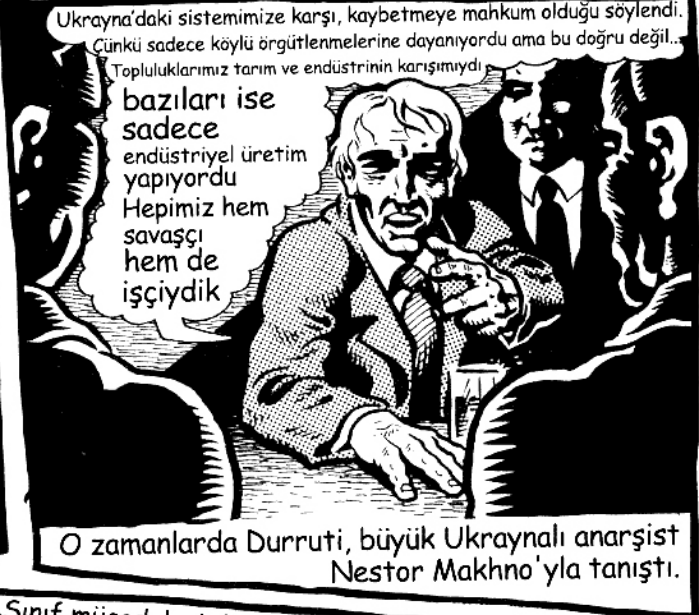
"Galip gelen gericiliğe teslim olmaktansa, yıkıntılarını kendisine kefen yapan Paris! Kendi felaketiyle, Fransa'nın geleceğini ve onurunu kurtaran, üst sınıflarda gözden kaybolan yaşamın, erdemliliğin ve ahlaki kudretin, kendi gücünde ve proletaryaya verdiği sözlerde yaşatıldığını tüm insanlığı gösteren Paris!"

Paris Komünü, 18 Mart 1871'de başladı ama 28 Mayıs 1871'de bitmedi. Latin Amerika'nın isyancı damarlarına kan oldu Parislilerin kanı, Ukrayna'da iktidarın her türlüyle amansızca savaşan özgürlük savaşçılarına yoldaş oldu Parisliler. "Viva la Commune" İberya yarımadasında "No Pasaran" diye yükseldi yıllar sonra. İberyalı devrimcilerin yüreklerinde büyüttükleri yeni bir dünya, komünü de taşıyordu şüphesiz. Yüzyıllardır coğrafyanın bütününde yükselen her isyana ses oldu Parislilerin haykırıları. Ayak takımının ayağa kalktığı zaman neler yapabileceğini gösterdi, yapılamaz denilenleri yaptı. Dünde düşleneni şimdide ve şu anda yeşertip filizlendirdi. Paris'te filizlenen özgürlük özlemi kanla bastırılmış olsa da bu kan, özgürlük özleminin tohumlarını yok edemedi, yok edemeyecek. *"Şimdi suskun olan yığınlar, okyanus gibi gürlediğinde, yığınlar ölmeye hazır olduğunda, komün tekrar ayaklanacak!"*

Önceki sayıdan devam...

Yılların zorunlu gezginliği ardından Avrupa'ya dönüş ve geri iade edilmeye karşı hukuk mücadeleleri...

Ukrayna'daki sistemimize karşı, kaybetmeye mahkum olduğu söylendi. Çünkü sadece köylü örgütlenmelerine dayanıyordu ama bu doğru değil. Topluluklarımız tarım ve endüstrinin karışımıydı.

bazıları ise sadece endüstriyel üretim yapıyordu Hepimiz hem savaşçı hem de işçiydik

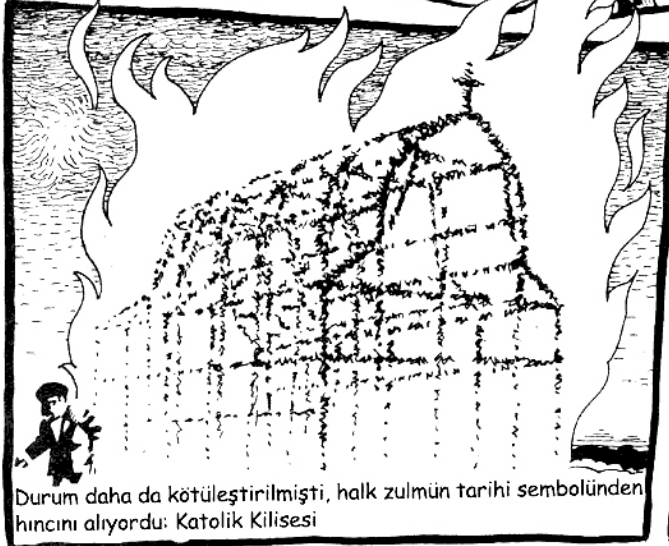
O zamanlarda Durruti, büyük Ukraynalı anarşist Nestor Makhno'yla tanıştı.

1930 yılında 13. Alfonso istifa etmeye zorlandı. Şehirden ayrılışı sırasında bir liman işçisi onu hak ettiği gibi uğurluyacaktı.

Sınıf mücadelesi devam ediyordu. Anarşist sendika CNT hepsi devlet gücüyle ezilen pek çok ayaklanma örgütliyordu..

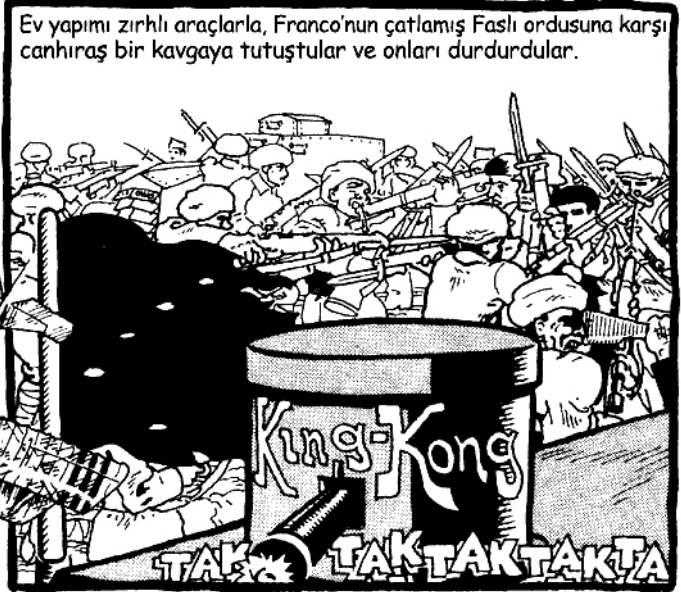
Durum daha da kötüleştirilmişti, halk zulmün tarihi sembolünden hıncını alıyordu: Katolik Kilisesi

17 Temmuz 1936: ordu dışarıdan bir darbe sahnelemişti, Barselona'da darbe silahlı işçi militanlar tarafından bastırıldı. Kanlı İspanya savaşı başlamıştı.

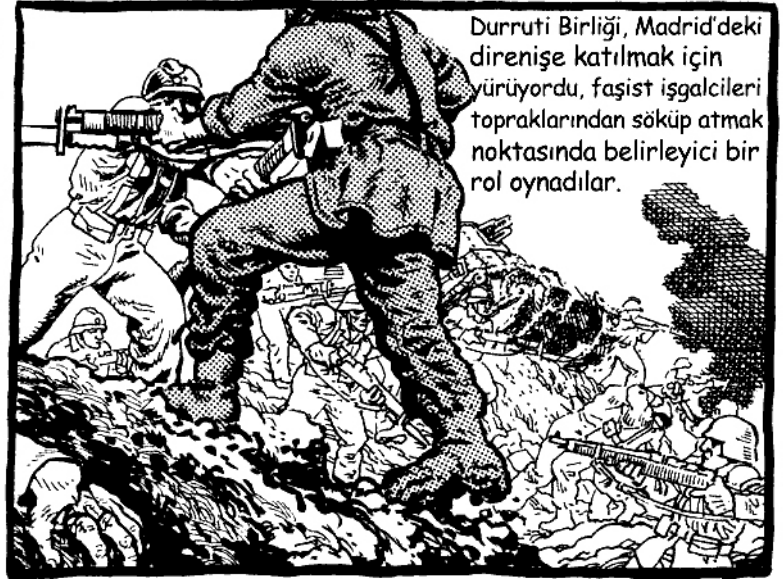

Durruti yoldaşlarını bir araya getirdi ve Zaragoza'ya düşmanın üzerine doğru ilerlemeye başladılar, ilk defa hava saldırılarıyla karşılaşılıyorlardı.

Ev yapımı zırhlı araçlarla, Franco'nun çatlamış Faşist ordusuna karşı canhıraş bir kavgaya tutuştular ve onları durdurdular.

Yeni kurulmuş Aragon komünleri, o an için güvendedi ancak tehlike günden tehdit ediyordu.

Durruti Birliği, Madrid'deki direnişe katılmak için yürüyordu, faşist işgalcileri topraklarından söküp atmak noktasında belirleyici bir rol oynadılar.

19 Kasım 1936; Cepheye birlikleri komuta ettiği sırada,

Durruti'nin göğsüne ölümcül bir kurşun saplandı.

Öldüğünde tek sahip olduğu şey, içinde yalnızca CNT'nin ekonomik hesaplarının tutulduğu büyük bir defterin olduğu boş bir bavuldu...

SÖZLÜK(2)

Bir kelimenin anlamı, iki farklı açıdan ele alınabilir; felsefi ve dilbilimsel olarak. Felsefi yaklaşım, kelimeler ve bunların gönderenleri arasındaki ilişkiyi ele alır. Dilbilimsel yaklaşım ise, dilin yapısı, düşünce ve anlam arasındaki karşılıklı bağlantılara odaklanır. Hangi yaklaşım doğrudur diye sormak yanıltıcı olabilir. İki yaklaşım da bir kelimeyi anlamak açısından önemlidir.

Bu felsefi ve dilbilimsel anlamları dirmalar, yoğunluklu olarak ikti-

darın etkisine açıktır. Bu durum yeni bir olgu değil, dilin ortaya çıktığı zamandan bu yana devam eden bir süreçtir. Anlamın oluşmasında iktidarın etkisi belli bir zamanda olmuş bitmiş de değildir. Bu etki sürekli ve sürekli.

Bu durum, her "şeyin" anlamının iktidar tarafından belirleniyor olduğu anlamına gelmez. Ama iktidarın amacı, her "şeyi" belirlemektir. Böyle düşünüldüğünde, somut alanda iktidara karşı mücadele, anlam dünyasında da sürmelidir.

İktidarlara ilişkin ilişkilerin olmadığı, otorite mekanizmalarının etkisinden uzak kelimeleri, terimleri, kavramları hatırlamak iktidarın tüm bunlara yönelik bilinçli manipülasyonunu kırmak adına önemlidir.

Anarşist Terimler Sözlüğü'yle ilgili bu köşeyi, iktidar ve anlam arasındaki ilişkiyi açık bir şekilde ortaya koymak; anarşizmle ilişkili kelimeleri, terimleri ve kavramları iktidarın manipülasyonundan uzak bir şekilde hatırlamak ve hatırlatmak üzerine oluşturduk.

ÖRGÜT - ÖRGÜTLENME

Etimolojik olarak;

Fransızca *organisation* sözcüğünden serbest çağrışım yoluyla türetilip Türkçe'de ör- fiiliyle irtibatlandırılmıştır. +gIt ekinin veya ada eklenen +It ekinin işlevi belirsizdir. Örgü sözcüğünden +Ut sonekiyle türetilmiş olabilir; ancak bu kesin değildir.

Sözlük anlamı;

1. Ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül, teşkilat anlamına gelen "örgüt"e katılma, başkalarını katmaya çalışma. 2. Bir kuruluşa bağlı alt bölümlerin bütünü.

Örgütlenme temelde bireylerin tüm yaşamsal ihtiyaçlarını belirlemeleri ve karşılamaları için bir araya gelmeleridir. Geçmişten günümüze topluluk halinde hareket eden bireyler, yaşamı sürdürebilmenin ve kolaylaştırabilmenin koşulunun örgütlenme olduğunu anlamışlardır.

Örgütlenme yaşamsal olduğu gibi, aynı zamanda yaşamımızı tehdit eden iktidarlara ilişkin ilişkilerle sarılı, otorite ve mülkiyete dayalı mekanizmalara karşı mücadele için de bir ihtiyaçtır. Bu mekanizmaları ortadan kaldırmayı hedefleyen, anarşist ilkelerin içselleştirilmesi, yaygınlaştırılması ve sürdürülmesini sağlayan, toplumun her alanında siyasi belirginliği oluşturan politik bir mücadeleye, bu mücadelenin gerekliliği olarak da bir örgüte ihtiyaç vardır. Bu örgütün amacı bireyin ve toplumun özgürlüğünü

ortadan kaldıran mekanizmaları ve onların adaletsizliklerini yok etmek için faaliyete geçmek, belirlediği stratejilerle ve manevralarla çözüm ve yöntem üretmektir.

Anarşizm toplum içindeki bireylerin paylaşma ve dayanışmayı esas alan bir yaşam anlayışıyla doğrudan demokratik karar alma süreçlerini işleterek toplumsal ve ekonomik ihtiyaçları yerel, bölgesel ve mahalle düzeyindeki komün ve halk meclisleri; genelde de federasyon, konfederasyon gibi örgütlenmeler aracılığıyla organize edilmesini esas alır. Anarşizm insanın doğayla kurduğu ilişkide ekolojik uyuma, cinsiyet ilişkilerinde tahakkümün ortadan kaldırılmasına, mülkiyet ve kapitalizmin dayattığı tüketim kültürü karşısında paylaşımcı bir kültürün örgütlenmesini esas alan ve kendi ekonomik ve sosyal örgütlülüklerini oluşturan, yani tahakküme dayalı bütün ilişki biçimlerini ortadan kaldıran bir örgütlülüğe dayanır. Anarşist bir toplum insanların yaşamalarını sürdürebilmek için yürüttüğü tüm faaliyetlerin hiyerarşik olmayan, birilerinin zenginleşmesine yol açmayan, devlet ve benzeri baskı mekanizmalarından bağımsız bir şekilde mülkiyete yol açmayacak, örgütlü bir ilişki biçimiyle yeniden oluşturulmaya başlamasıyla oluşur.

Bugün anarşizmden bahsedenler fark edeceklerdir ki anarşizmin farklı coğrafyalarda deneyimlenen tarihi, anarşizmi o coğrafyalarda örgütlemişlerin tarihidir. Bir düşüncenin, hareketin ayakta kalmasının koşullarından biri o düşünceyi yaşatacak, o hareketi devam ettirecek bir örgütlülüğün olmasıdır.

karaladergi

karaladergi@gmail.com

GAZETE MEYDAN Yerel Süreli Yayın Özel Sayı: 8 Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Faaliyet Yayınevi adına Hüseyin Civan Adres: Katip Mustafa Çelebi Mah. Tel Sok. No: 26/1 Taksim/İSTANBUL Baskı: Özdemir Matbaacılık Gümüşsuyu C. Odin San. Sit. No: 28/245 Zeytinburnu/İST Tel:(212) 577 54 92

**"YÜREĞİMİZDE YENİ BİR
DÜNYA TAŞIYORUZ
ŞİMDİ ŞU ANDA BÜYÜMEKTE"**

**İberya Devrimi'ndeki
Tüm Yoldaşları Selamlıyoruz**

KARALA